

विशेष लेख...

रायगडाला वणव्याने वेढल्याची घटना चिंताजनक

— प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या नावाने राजकारण करणाऱ्या आणि त्यांच्या आदर्शांची शपथ घेणाऱ्या महाराष्ट्र राज्यात स्वराज्याची राजधानी किल्ले रायगड आजही आपल्या पूर्ण जुन्या वैभवाची प्रतीक्षा करीत आहे. महाराजांच्या राजवाड्याच्या पुनरुभारणी जनसामान्यांमध्ये मोठी नाराजी असून, लोकप्रतिनिधींच्या उदासिनतेबाबत शिवप्रेमींमध्ये संताप आहे. राजवाड्याच्या पुनरुभारणीस केंद्रीय पुरातत्व विभागाची मान्यता मिळत नाही आणि सरकारकडून निधी उपलब्ध होत नसल्याने दुर्गराज रायगडचे अपेक्षित संवर्धन रखडले असल्याचे दिसून येत आहे. शिवरायांच्या राजगडाच्या पुनर्वसनाचा प्रश्न कायम असतानाच आता रायगडाला आता भीषण वणव्याने वाढल्याची बातमी समोर आली आहे.

स्वराज्याची राजधानी किल्ले रायगडाला वणव्याने वेढल्याची घटना चिंताजनक आहे, जिथे ऐतिहासिक परिसराला धोका निर्माण झाला आहे. रायगड हा छत्रपती शिवाजी महाराजांचा मुख्य राज्याभिषेक सोहळा झालेला आणि मुख्य राजधानीचा किल्ला आहे यामुळे या दुर्गराज रायगड च्या सुरक्षेवर प्रश्नचिन्ह उभे राहिले आहे.

छत्रपती शिवाजी महाराजांची ऐतिहासिक राजधानी आणि तमा शिवभक्तांचे श्रद्धास्थान असलेल्या किल्ले रायगडाला गुरुवारी (९ एप्रिल) भीषण वणव्याने वेढले. या आगीत गडावरील पाणीपुरवठा करणाऱ्या जलवाहिन्या आणि विद्युत केबल्स जळून पूर्णपणे खाक झाल्या आहेत. ऐन उन्हाळ्यात ही घटना घडल्याने गडावरील पाणी आणि वीज व्यवस्था कोलमडली असून, वन विभागाच्या दिरंगाईबाबत संताप व्यक्त केला जात आहे.

मिळालेल्या माहितीनुसार, गुरुवारी (९/४/२६) दुपारी हिरकणी वाडीच्या परिसरातील जंगलात आग लागली. वाऱ्याचा वेग जास्त असल्याने ही आग काही वेळातच हिरकणी वाडीपासून थेट महादरवाजापर्यंत पसरली. या आगीची तीव्रता एवढी मोठी होती की, गडाच्या पायथ्यापासून माथ्यापर्यंत पाणी पोहोचवण्यासाठी टाकलेल्या प्लास्टिकच्या जलवाहिन्या आणि विजेच्या वायरी आगीच्या भक्ष्यस्थानी पडल्या.

रायगड हा सहाद्रीच्या पर्वतरांगांत, महाडपासून जवळ असलेला अत्यंत मजबूत आणि अजिंक्य किल्ला मानला जातो गडाच्या परिसरात, वणवा लागल्यामुळे परिसरातील निसर्ग आणि ऐतिहासिक वास्तूंच्या सुरक्षेचा प्रश्न निर्माण झाला आहे. या घटनेमुळे किल्ल्याची नैसर्गिक परिसंस्था आणि काही ऐतिहासिक स्थळांना धोका निर्माण होऊ शकतो.

गडाचे महत्त्व: रायगड हा स्वराज्याची राजधानी असल्याने मराठी संस्कृतीचे आणि इतिहासाचे मुख्य प्रतीक आहे. रायगड हे केवळ एक पर्यटन स्थळ नसून, मराठी माणसासाठी प्रेरणास्थान आहे.

घटनास्थळी प्रशासकीय यंत्रणा उशिरा पोहोचली. दौडत आणि धापा टाकत वन विभागाचे अधिकारी वणवा विझवण्यासाठी घटनास्थळी पोहोचले, मात्र तोपर्यंत गडाच्या व्यवस्थेचे मोठे नुकसान झाले होते. उन्हाळ्याच्या दिवसात रायगडासारख्या ऐतिहासिक ठिकाणी वणवे लागण्याची शक्यता असतानाही वन विभागाने आधीच खबरदारी का घेतली नाही? असा सवाल आता शिवप्रेमींकडून विचारला जात आहे.

गडावर पाणी आणि विजेचे संकट वणव्यामुळे जलवाहिन्या जळाल्याने गडावर येणाऱ्या पर्यटकांना आणि तिथे वास्तव्यास असलेल्या कर्मचाऱ्यांना आता पिण्याच्या पाण्यासाठी वणवण करावी लागणार आहे. तसेच वीज पुरवठा खंडित झाल्याने रात्रीच्या वेळी गडावर अंधाराचे साम्राज्य पसरण्याची भीती आहे.

या घटनेनंतर शिवप्रेमींमध्ये संतापाची लाट उसळली आहे. “स्वराज्याची राजधानी सुरक्षित राखण्यात प्रशासन अपयशी ठरत आहे,” अशी भावना दुर्गप्रेमींनी व्यक्त केली आहे. वणवा लागल्यानंतर धावपळ करण्यापेक्षा, वणवा लागू नये यासाठी कायमस्वरूपी उपाययोजना (उदा. फायर लाईन तयार करणे) करण्याची मागणी जोर धरत आहे.

शिवराज्याभिषेकाने पावन झालेला रायगड केवळ एक किल्ला नसून मराठी अस्मितेचे केंद्र आहे; मात्र आजही तिथे शिवरायांच्या वास्तव्याचे मुख्य ठिकाण असलेला राजवाडा केवळ एका छोट्या चौथऱ्यांच्या स्वरूपात उरला आहे. निवडणुका आल्या की, प्रत्येक राजकीय पक्ष शिवरायांचा आशीर्वाद घेतो. रायगड प्राधिकरणाच्या माध्यमातून कोट्यवधींच्या निधीची घोषणा केली जाते; परंतु प्रत्यक्षात गडावरील राजवाड्याचे संवर्धन किंवा पुनरुभारणी यावर ठोस पावले उचलण्याऐवजी केवळ रस्ते आणि पर्यटनाच्या सुविधांवरच भर दिला जात असल्याची टीका शिवप्रेमींकडून होत आहे.

स्व-आधारित राष्ट्रनिर्माण ही आपली सिव्हिलायझेशनल ड्युटी - जे. नंदकुमार

ज्योतिर्मय साहित्य

पुणे - “आत्मविस्मृत राष्ट्र विनाशाकडे वाटचाल करते. आजही वसाहतवादी मानसिकतेमुळे भारताच्या स्व-आधारित व्यवस्थांवर आघात केला जात आहे. स्वातंत्र्यानंतर आता विकसित भारतासाठी स्वयं आधारित राष्ट्रनिर्माण करणे ही आपली सिव्हिलायझेशनल ड्युटी आहे,” असे प्रतिपादन प्रख्यात लेखक आणि प्रज्ञा प्रवाहाचे राष्ट्रीय संयोजक जे. नंदकुमार यांनी केले.

कोथरूडमधील मयूर कॉलनी येथे आयोजित भारतीय संस्कृती संगम व्याख्यानमालेत स्वबोध या विषयावर ते बोलत होते. याप्रवेळी व्यासपीठावर निवृत्त आयकर आयुक्त डॉ. सुहास कुलकर्णी आणि राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे पुणे महानगर संघचालक रवींद्र वंजारवाडकर उपस्थित होते.

जे. नंदकुमार म्हणाले की, “प्रत्येक राष्ट्राचा एक वेगळा स्व

असतो. विश्वकल्याण हा भारताचा स्वबोध आहे. भारतीय संस्कृती प्राचीन, चिरंतन आणि नित्यनूतन आहे. स्वातंत्र्यसंग्रामाच्या काळात सर्वच क्षेत्रांत स्व-आधारित दृष्टिकोन

विकसित झाला होता, मात्र दुर्दैवाने स्वातंत्र्यानंतर त्यावर पुरेशी चर्चा झाली नाही. परिणामी, आपण जिथे पोहोचायला हवे होते, तिथे पोहोचू शकलो नाही.”

“भारताचा आत्मबोध हा केवळ मनुष्याचा विचार करणारा नसून तो संपूर्ण प्रकृतीचा आणि जगाच्या कल्याणाची कामना करणारा आहे. सर्वे सन्तु निरामया ही आपली भावना

आहे. राष्ट्रीयत्व म्हणजेच सनातन धर्म असून हीच भारताची राष्ट्रीय चेतना आहे. देशाला विभागण्याचे प्रयत्न होत असताना, आपली अस्मिता आणि स्वभाव संस्कारांची मूल्ये जपणे आवश्यक आहे,” असेही जे. नंदकुमार यांनी नमूद केले.

जातिभेदाची तेढ दूर करणे आवश्यक - डॉ. सुहास कुलकर्णी

डॉ. सुहास कुलकर्णी यांनी आपल्या मनोगतात आत्मबोधाच्या गरजेवर भर दिला. ते म्हणाले, “भौतिक जगतात वावरताना व्यवहारिक, सामाजिक आणि कौटुंबिक आयुष्यात स्वतःची ओळख अर्थात स्वबोध असणे महत्त्वाचे आहे. सध्या जाती-पातीत तेढ निर्माण करून समाजाला कमकुवत करण्याचे प्रयत्न होत आहेत. अशा वेळी आत्मबोधाची जागृती होणे काळाची गरज आहे.” सूत्रसंचालन श्रद्धा लाळे यांनी केले.

स्वयंपाक घरातील बोक्या

होते. सर्व जण आरामात झोपायला गेले. टीव्ही, रेडिओ, मोबाईल असे विनाकारण गुंतवून ठेवणारे चोचले नव्हते. आम्हीही अभ्यास करून उद्याचे दमर भरून झोपायला गेलो. मध्यरात्रीच्या सुमारास धडाम, धडुम हाट हाट मेल्यांना काय काळ वेळ आठवायचाच.

त्याचे वीज असे की, त्यावेळी वीज प्रत्येक घरघरात आली नव्हती. त्यामुळे रोज दिवाबत्ती, घासलेट म्हणजे केरोसिन, रेशन असे काही प्रकार असायचे. कधीकधी रस्त्यावर गाडी ही यायची, त्यामध्ये थोडेफार केरोसिन मिळायचे, तसे वाड्यात बरेच सरपण म्हणजे चूल पेटविण्यासाठी लागणारी लाकडे असायची. दारावरून मोळीवाल्या बायका पुरुषही जायचे, त्यांच्याकडून थोडीफार लाकडे घेऊन ठेवायची. असो. रोजचे कार्यक्रम वेळेनुसार नित्यनीयमाने पार पडायचे.

पण त्यावेळी तो प्रसंग म्हणजे आम्ही सर्व जण एकत्र जमलो की वेगवेगळ्या हास्यस्मृतीमध्ये तो आठवायचाच. त्याचे वीज असे की, त्यावेळी वीज प्रत्येक घरघरात आली नव्हती. त्यामुळे रोज दिवाबत्ती, घासलेट म्हणजे केरोसिन, रेशन असे काही प्रकार असायचे. कधीकधी रस्त्यावर गाडी ही यायची, त्यामध्ये थोडेफार केरोसिन मिळायचे, तसे वाड्यात बरेच सरपण म्हणजे चूल पेटविण्यासाठी लागणारी लाकडे असायची. दारावरून मोळीवाल्या बायका पुरुषही जायचे, त्यांच्याकडून थोडीफार लाकडे घेऊन ठेवायची. असो. रोजचे कार्यक्रम वेळेनुसार नित्यनीयमाने पार पडायचे. दैनंदिन कार्यक्रम, सणवार, उत्सव सारे काही वेळेवर पार पडत असे. त्यादिवशी असेच झाले सारे जेवण खाण, मागची आवराआवर आटपून सर्व झोपी गेले. आई, आजीनेही जेवणानंतरची आवराआवर करून, झाकपाक केली होती. जेवल्यानंतर चूल सारवून ठेवणे, जमिनीवर हलकेसे सारवण करणे सर्वच झाले

आणि वस्तूवर काठी आपटण्याचे येत होते.

नुसत्या मेल्या बसून बसून खातात, वस्तू पळवतात, कुठे काय ठेवून देत नाहीत. वगैरे. बर्बाद वेळाने आम्हाला कळले ती मांजरी, बोके, उंदीर, घूस अशा तमाम प्राण्यांना आपल्या भाषेत त्यांची चूक सांगत होती. थोड्याशा उजेडात आम्ही सर्व जण चाचपडत स्वयंपाक घरात गेलो.

आणि पहातो तर काय? कळण्यापलिकडचेच होते सारे हसावे की रडावे कळना! कारण सारवलेल्या चुलीवरून दह्याचे ओघळ सांडून ते अर्ध्या खोलीभर झाले होते, पसरले होते तरी जमीन ठेवायच्या तरी वस्तू असे बडबडतच आणि काळोखातच काठीने मार झोड करीत, बडबडत आजी युद्धावर निघालेल्या रणरिगिणीच्या आवेषात एकावर एक काठीचे सपासप वार करत बडबडत होती. आम्ही सारे धडपडत जागे झालो, एखमेकाना विचारित कन्टिलाच्या मिणमिणत्या उजेडात झाल्या प्रकाराचा शोध आणि बोध घेण्याचा प्रयत्न करत होतो, आम्ही भावडे पार घाबरून गेलो होतो. आजीचा आरडाओरडा चालूच होता. तिला जमेल त्या आवेषात ती व्यक्त होत होती. मग आईने बत्ती लावली, वडिलांनी विजेरी शोधली. स्वयंपाक घरातून विविध आवाज फक्त आजीचे

की, मोठा पांढरा बोक्याचे तिथे बसला आहे, आणि तिने माजघरात चाचपडत जाऊन नेहमीच्या कोप्यांतील काठी आणली आणि मनमुराद त्या बोक्याला चोप दिला.

बर्णीच्या ठिकच्या उडाल्या होत्या. दही सांडले होते, त्याचा आंबट वास घरभर पसरला होता, आईचे काम परत वाढले होते. नुकसान आणि झोपमोड झाल्याने सगळे वैतागले होते. आजी अजून संभ्रमात होती, आम्ही त्या रात्री कसेबसे झोपलो. सकाळी शाळा होती, दोन दिवसांनी घरचे आईच्या हातचे सुका मेवा घातलेले स्वादिष्ट श्रीखंड पुरीचा बेत बारगळला होता. सण होता शिरापुरीवरच साजरा केला.

त्यादिवशी आम्ही जास्त काही बोललो नव्हतो, आजीलाही कसेतरीच वाटत होते. आतिआवेषामुळे तिलाही थोडा त्रास झालाच होता. दोन दिवसांनी हा

प्रसंग आठवून आम्हाला हसायला येत होते. आणि मग आजीला आम्ही तिची नकल करून दाखवल्यावर तिलाही हसू आवरत नसे.

आणि कधीकधी आम्ही एखाद्या कार्यक्रमात भेटलो, जागरणे गप्पा टप्पा मध्ये हा विषय निघायचाच, आणि मग आजीच्या आवेशाची नकल केली की सगळ्यांची हसता हसता मुरकुंडी वळत असे.

हो आणि त्या प्रसंगी माझे आईवडिल ही होते. आम्ही अनेक वेळा त्या आठवणीने त्यावेळी मनमुराद हसत असू.

आता ती आठवण, त्यावेळचे घर आठवले की, हसू आणि आसूचे मिश्रण होते. आपली माणसे कधी आपल्यातून निघून जातात कळतच नाही. काही हसण्या तर काही दुखावणार्या आठवणी मागे राहतात. आजचा विषय हास्यकथा होता.

अचानक हसण्याचा प्रसंग आठवला तर खरा, पण जाणवले आता तर आजी, आई, बाबा कोणीच नाही...

गुढीपाडव्यापासून आपण ज्योतिर्मय दैनिकात वाढदिवसाच्या शुभेच्छा जाहिराती सुरु करीत आहोत, आपल्या घरातील मुलांचे किंवा मुलीचे वाढदिवस शुभेच्छारूपी जाहिराती मधून साजरे करणार आहोत. शुभेच्छा दिल्याने प्रेम वाढते, आपुलकी वाढते तसेच आनंदी वातावरण निर्माण होते. सर्वांना ही कल्पना निश्चित आवडेल असे मला वाटते. त्याकरिता नाममात्र शुल्क असणार आहे.

- 15 वर्षांच्या आत असेल तर फक्त 100 रुपये
- 15 वर्षावरील व्यक्तीस फक्त 300 रुपये.
- जाहिरातीचा मॅटर व पैसे वाढदिवसाच्या दोन दिवस अगोदर पाठविणे.
- डिझाईन करून पाठविले तरी चालेल, किंवा मॅटर व्हाट्सअप वर पाठविणे, मॅटर लिमिटेड असावा.
- जाहिरातीचे पेमेंट 7743918559 या नंबरवर ऑनलाईन पाठविणे.
- काही शंका असेल तर 7743818559 या नंबरवर फोन करणे.
- पुण्यस्मरणची जाहिरात पण फक्त 100 रु.मध्ये प्रकाशित केली जाईल.

जाहिरात व्यवस्थापक, ज्योतिर्मय साहित्य, पुणे

जात्यावरच्या
ओव्या.....

पुरणाची पोळी
केली पहाटेला उठून
केली बांधून शिदोरी
भावासंग मावशीन ॥५८८॥

सुन्या पदरान
नका लावू लेक वाटी
कान्होल्या, करंज्या
शिदोरी ची भरली पाटी ॥५८९॥

©® सौ. मनोरमा बोरडे
छत्रपती संभाजी नगर
मो. 70207 33758

मनोपनिषद अर्थात मनाचे
श्लोक-भाग १७

ज्ञोतिर्मय साहित्य

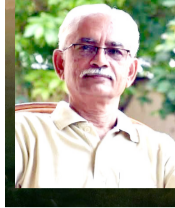
मना राघवेंवीण आशा नको रे ।
मना मानवाची नको कीर्ति तू रे ।
जया वर्णिती वेद शास्त्रे पुराणे ।
तया वर्णिता सर्वही श्लाघ्यवाणे ॥१८॥
अर्थ : हे मना एका रामाशिवाय (परमेश्वराशिवाय) तू
कशाचीच आशा ठेवू नकोस. माणसाच्या ठिकाणी वासना
ठेवून तू त्याची स्तुती (कीर्ति गाऊ नकोस) करू नकोस. वेद,
शास्त्रे आणि पुराणे ज्या ईश्वराचे वर्णन करतात, त्याचेच वर्णन
करणे (स्तुती करणे) योग्य (म्हणजे
श्लाघ्यवाणे) आहे. कारण या
जन्ममृत्यूच्या फेऱ्यातून तोच तुला
तारू शकेल.

विवेचन : आधीच्या श्लोकात
समर्थ आपल्याला आपण व्यर्थ चिंता
करीत बसतो असे सांगतात. कारण
होणारी गोष्ट पूर्वसंचितानुसार घडणारच
असते. पण मग चिंता करायची नाही
तर काय करायचे त्याचे उत्तर या
श्लोकात आपल्याला मिळते.
आपल्याला कोण मदत करेल ?
कोणाची आशा ठेवायची ? कोणाची
स्तुती गायची ? या प्रश्नांची उत्तरे
आपल्याला या श्लोकात मिळतात.

मनुष्याचा जन्मच वासनेच्या पोटी
होतो. त्यामुळे वासना पूर्णपणे सोडणे सोपे नाही. परंतु
ईश्वरप्राप्तीसाठी ठेवलेल्या इतर वासना किंवा कामना दुःखाला
कारणीभूत होतात. म्हणून समर्थ सांगतात की हे मना (मानवा)
एका भगवंतावाचून तू दुसऱ्या कशाचीही वासना किंवा अपेक्षा
ठेवू नकोस.

आपली भारतीय संस्कृती ही मुलतः अध्यात्मप्रधान आहे.
ईश्वरप्राप्ती हे मानवी जीवनाचे अंतिम ध्येय आहे असे अध्यात्मात

उगवतीचे रंग

विश्वास देशपांडे
चाळीसगाव
मो. ९४०३७४९३९२

मानले जाते. सारी वेद, शास्त्रे आणि पुराणे परमेश्वराचे वर्णन
करतात आणि परमेश्वराचा महिमा गातात.

परंतु माणसाच्या ठायी असलेल्या
देहबुद्धीमुळे त्याला मानवी जीवनातच
धन्यता वाटते. इतर श्रेष्ठ व्यक्तींकडे
पाहून आपले जीवनही तसेच असावे
असे त्याला वाटल्यास नवल नाही.
समाजामध्ये लोक थोर व्यक्तींची प्रशंसा
करतात. पूर्वीच्या काळी राजे लोक तर
आपल्या दरबारात आपली कीर्ती
गाण्यासाठी भाट ठेवत असत. आजही
वरिष्ठांची खुशामत करण्याची
मानसिकता समाजामध्ये रूढ झाली
आहे. आपला फायदा करून
घेण्यासाठी किंवा स्वार्थ साधण्यासाठी
लोक वरिष्ठांची स्तुती करतात
दिसतात. अशा प्रकारच्या स्तुतीने
ऐहिक जीवनात थोडाफार फायदा

होतही असेल. पण त्याला स्वाभिमानाने जगणे म्हणता येणार
नाही. ही एक प्रकारची लाचारीच आहे. दुसऱ्याची स्तुती जरूर
करावी. गुणग्राहकता आपल्याजवळ असावी परंतु ती स्वार्थापोटी
नसावी. लोकांची मानसिकता अशी असते की ते स्वार्थापोटी
आज आपली स्तुती करतील परंतु उद्या त्यांचा स्वार्थ साधत नाही
असे दिसले की ते निंदा करायलाही मागेपुढे पाहत नाहीत.

(क्रमशः)

ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः

सुविचार - प्रकाश

प्रकाश शिवाजी भोंगळे
मायणी ता खटाव जि सातारा
मो नं 9271686230

कारणाशिवाय या जगात
काहीच घडत नाही
परिणामा शिवाय सत्याचा
उलघडा होत नाही

शिक्षण शोध तंत्रज्ञान शास्त्रीय
कारणमीमांसा
विज्ञानाचे मित्र आहेत
अंधश्रद्धा अज्ञान अविचार
अनिष्ट रूढी परंपरा
विज्ञानाचे शत्रू आहेत

श्री ब्रह्मचैतन्य
गोंदवलेकर महाराज

ज्ञोतिर्मय साहित्य

परमात्मा सच्चिदानंदस्वरूप आहे हे जरी
खरे, तरी ते स्वरूप सगुणाच्या आधाराशिवाय
आपल्याला पाहाता येणार नाही. आपण
भगवंताला सगुणात पाहावे तेव्हाच त्याच्या
विभूतीचे आपल्याला आकलन होईल.
म्हणूनच समर्थानी ' निर्गुण ओळखून सगुणात
रहावे ' असे म्हटले आहे. सत्य हे शांत आणि
आनंदमय असले पाहिजे; हेच भगवंताचे मूल

सच्चिदानंद परमात्म्याला सगुणाच्या आधारेनेच पाहता येईल.

स्वरूप आहे. ही सर्व सृष्टी भगवंतानेच उत्पन्न
केली असून, तिच्यामध्ये तो व्यापून राहिला
आहे; अर्थात, सर्व सृष्टी आनंदमय असली
पाहिजे. मी मूल परमात्मस्वरूप असूनही
त्याचा विसर पडल्यामुळे, सृष्टी आनंदमय
असूनही ती तशी दिसत नाही; हा भ्रम आहे.
डोळ्यांच्या आतमध्ये पाहण्याची शक्ती नसेल
तर बाह्य डोळा असूनही दिसत नाही; परंतु
आंतमध्ये शक्ती असली, तरी ती आहे असे
बाह्य डोळ्यांशिवाय कळत नाही. त्याचप्रमाणे
सगुण आणि निर्गुण यांचा संबंध आहे. सत्य हे
अखंड टिकणारे आहे म्हणून ते शांत आहे; ते
शांत आहे, म्हणून सनातन आहे; ते शांत
आणि सनातन आहे, म्हणून त्याच्याच
ठिकाणी समाधान आहे; कारण अशांतीमध्ये
आनंद असणे शक्य नाही. म्हणून सत्य हे
परमात्मस्वरूप होय. परमात्मरूपी सत्य हे
व्यावहारिक भाषेत सांगितले पाहिजे. पण
व्यावहारिक सत्य मात्र निराळे असते. ही सृष्टी
भगवंताने निर्माण केली आहे, म्हणून
तिच्यामध्ये सर्व ठिकाणी भगवंताचे अस्तित्व
असले पाहिजे. याचा अर्थ असा की,
प्रत्येकामध्ये भगवंताच्या अस्तित्वाची जाणीव
करण देणारा असा एक गुण आहे. हा गुण
म्हणजे जगण्याची हौस होय. सर्वांना शांती

मिळावी हाच भगवंताचा हेतू आहे. ही शांती
परिस्थितीवर अवलंबून नाही. शांती एकपणात
आहे, द्वैतात नाही. एकामध्ये ज्याचे मन गुंतले,
ज्याने आपले मन भगवंताकडे ठेवले, त्यालाच
शांतीचा लाभ होतो; मग त्याची इतर
परिस्थिती कशीही असो. प्रपंचाचा अनुभव
कष्टमय आहे, पण भगवंताचा अनुभव
आनंदमय आहे खास, आणि त्याकरिता
त्याच्या नामाचे अनुसंधान हे एकच साधन
आहे. भगवंताला पहायचे असेल तर
आपल्यालाही तसे व्हावे लागते. सत्सगुणात
भगवंत असतो; तेव्हा आपण त्या मागिनी
जावे. आजारी माणसाला तीन गोष्टी कराव्या
लागतात : कुमथ्य टाळणे, पथ्य सांभाळणे,
आणि औषध घेणे. त्याचप्रमाणे भवोग्यालाही
तीन गोष्टी कराव्या लागतात. मुख्य ध्येय
परमात्मप्राप्ती. त्याच्या आड जे येईल ते कुमथ्य
- दुःसंगती, अनाचार, अधर्माचरण, मिथ्या
भाषण, द्वेष, मत्सर, वगैरे - त्याचा त्याग
करावा; परमात्मप्राप्तीला जे सहाय्यक, पोषक
सत्संगती, सद्दिचार, सद्गुणवचन, आणि
सदाचार - ते पथ्य; ते सांभाळावे, आणि
अखंड नामस्मरण करणे हेच औषधसेवन होय.
आनंदरूप परमात्मा मिळविण्यासाठी
सगुणोपासना पाहिजे.

श्री क्षेत्र नैमिष्यारण्य
भागवत कथा व
हरिनाम सप्ताह

भागवत कथाकार :
आदरणीय श्री चैतन्य महाराज देगलूरकर
कथेचे श्रवण करताना धावते संकलन
मधुकर बोरीकर 9403061886

■ स्कंद ५ वा
स्थिती म्हणजे वैकुंठ विजय. वृत्ती म्हणजे जीवन
व्यापासाठी केलेले कार्य. श्रीधर स्वामींनी असे
सांगितले की, यात देशांच्या मर्यादा सांगितल्या
आहेत. त्याला स्थान म्हणतात.
आपल्या चरित्रात जर दुष्चरित्र घडते ते पाप
अनुष्ठानाने कमी होते. मनाची चंचलता योगाने
जाते. जे आपल्या जवळ नको, ते घालविणे, या
साठी करावा तर अर्धा परमार्थ हवे ते
मिळविण्यात असतो.

परमात्मा आम्हाला मिळालाच आहे. ते फक्त
आम्हाला कळत नाही. तहानलेल्या पाणी मिळणे
यात सुख आहेच ना ! आम्ही सुख टिकवू शकत
नाही.

■ कुत्र्याचा दृष्टांत.
एक कुत्रा होता. 4 दिवस त्याला खायाला कांहीच
मिळाले नाही. त्याला एक वाळलेले हड्डक
सापडले. त्याने ते हाडूक घेऊन बाजूस जाऊन ते
हाड चघळायला लागले. त्या कठीण हाडातून
काय मिळणार? त्याच्या हिंरड्या फुटून रक्त
आले. ते चघळून काय छान जेवण मिळाले ! या
आनंदात तो मग झाला.

विषयाचे सुख बेगडाची (शेणाची बाहुली त्याच्या
वरतून बेगड) बाहुली. एक मुलगा हट्ट करून
बेगडाची बाहुली बाजारातून आणतो. खेळता
खेळता ती भावली खाली पडून फुटते. त्यातील
एक गोळा घेऊन ते चोखायला लागते. वरचे
बेगड निघून गेले की तोंडात काय जाणार तर
शेण !

स्थान म्हणजे लोक मर्यादा. मनुष्य लोकांची, नर्क
लोक, पितृलोक, उर्ध्व लोक तला पासून पातळ
लोक. याला अधो लोक म्हणतात.
वृषभ देव यांनी न्यायनिष्ठ राज्य केले.
प्रियव्रत राजाचे चरित्र. त्यापासून नाभी
त्यापासून वृषभदेव राजा झाला. त्याला 100
मुले झाली. सर्वात मोठा भरत. राजाने त्या
मुलांना उपदेश केला. क्रमशः.....

आरोग्य संजीवनी

जिरा पावडर आणि दूध

ज्ञोतिर्मय साहित्य

जिरा पावडर आणि दूध
एकत्र प्यायल्याने पचन
सुधारते, वजन कमी होण्यास
मदत होते, झोप चांगली
लागते, रोगप्रतिकारशक्ती
वाढते आणि त्वचेचे आरोग्य
सुधारते. हे एक प्रभावी
आयुर्वेदिक उपाय आहे, जे
तणाव कमी करते आणि शरीराला
डिटॉक्सिफाय करण्यास मदत करते.
मुख्य फायदे
पचन सुधारते:
जिऱ्यामुळे पचनक्रिया सुधारते आणि
गॅस, अॅसिडिटी यांसारख्या समस्या कमी
होतात.
वजन कमी होण्यास मदत:
हे मिश्रण चयापचय वाढवते, ज्यामुळे
कॅलरीज बर्न होतात आणि वजन
नियंत्रणात राहते.
चांगली झोप:
कोमट जिरे दुधात मिसळल्यास
मज्जासंस्था शांत होते, तणाव कमी होतो

आणि शांत व गाढ झोप लागते.
रोगप्रतिकारशक्ती वाढवते:
जिऱ्यामध्ये असलेल्या पोषक
तत्वांमुळे शरीराची रोगप्रतिकारशक्ती
वाढण्यास मदत होते.
जिरा शरीरातील विषारी पदार्थ बाहेर
काढण्यास मदत करते, ज्यामुळे शरीर
डिटॉक्सिफाय होते.
कसे वापरावे
एक कप कोमट दुधात एक चमचा
जिरा पावडर मिसळा आणि झोपण्यापूर्वी
प्या.
इतर फायदे
जिरा आणि दुधात कॅल्शियम,
पोटॅशियम आणि लोह यांसारखे महत्त्वाचे
पोषक घटक असतात.
हे मिश्रण सर्दी-खोकल्यामध्ये देखील
फायदेशीर ठरू शकते, कारण यात
जिऱ्यामुळे आराम मिळतो.
त्वचेचे आरोग्य:
हे मिश्रण त्वचेचे आरोग्य सुधारते
आणि त्वचा चमकदार बनवते.
शरीर डिटॉक्सिफाय करते:

संकलन -
डॉ. प्रमोद डेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ)
पिंपरी-चिंचवड, पुणे.
आरोग्यविषयक व्याख्याते व लेखक
संपर्क - ९२ ७९ ६६९ ६६९

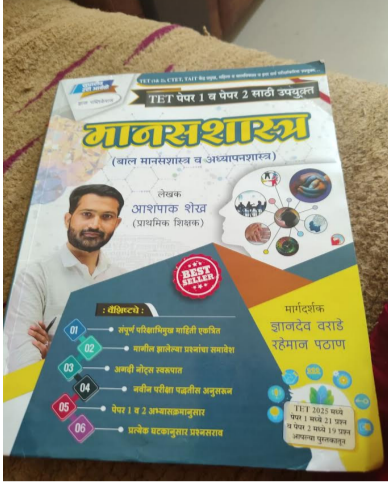
लघु
बोधकथा

◆ प्रामाणिकपणा
एका राज्यावर एक सम्राट राज्य करत होता. एक न्यायी,
उदार व प्रामाणिक सम्राट म्हणून त्याची ख्याती होती. प्रजेच्या
समस्या सातत्याने जाणून घेऊन त्यावर त्वरीत उपाययोजना
करण्यासाठी तो प्रसिद्ध होता. कोणी जर कामात कसूर करत
असेल तर त्याला योग्य ती सजा देण्यासाठी तो कमी पडत नसे.
राज्यकारभार मोठ्या कुशलतेने करत असल्याने त्याची
ख्याती दूरदूरच्या देशात पसरली होती. अनेक देशातील लोक
त्याची कीर्ती ऐकून भेटण्यास येत असत. एकदा त्याच्या
देशाला भेट देण्यासाठी चिनी लोकांचे शिष्टमंडळ आले होते.
भेट देण्याचा बहाणा असला तरी मुख्य कारण हे सम्राटाला
भेटणे हेच होते. पण ती मंडळी राज्याच्या सीमेवर आली
असताना मोठ्याप्रमाणावर हिमवृष्टी झाली. इतके भयानक
वादळ होते की एकही चिनी प्रवासी वाचला नाही. वादळाने
सर्वच्या सर्व चिनी प्रवाशांचे प्राण घेतले. सम्राटाची भेट
घेण्याचे मनात ठरवून आलेल्या सर्व प्रवाशांना मृत्यूची मात्र
भेट झाली. त्यांचे सामानसुमान सर्व त्याच्या मृतदेहापाशीच
पडून राहिले. त्यात राजाला भेट देण्यासाठी आणलेली
संपत्तीही होती. तसेच या देशातून विविध वस्तू खरेदी
करण्यासाठी आणलेले धन ही होते. सम्राटाला जेव्हा ही
बातमी समजली तेव्हा त्याने तात्काळ आपल्या काही
सैनिकांना चिनी यात्रेकरूंच्या सामानाची सुरक्षा करण्यासाठी
तैनात केले. राज्यकर्ता या नात्याने तो त्यांची संपत्ती जप्त
करून राजकोशात टाकू शकला असता पण त्याने तसे केले
नाही. सम्राटाने चीन देशात यात्रेकरूंच्या मृत्यूची वार्ता
कळविली. चीनमधून प्रवाशांचे नातेवाईक राज्यात आले तेव्हा
त्या प्रवाशांची संपत्ती नातेवाईकांकडे राजाने सुपूर्त केली.
तात्पर्य : दुसऱ्याच्या वस्तूची सुरक्षा आपल्या सामानासारखी
करणे आणि ते व्यवस्थितपणे ज्याचे त्याला परत करणे हा
खरा प्रामाणिकपणा.

व्यक्तिमत्व जडणघडणीत अमूल्य मार्गदर्शक - मानसशास्त्र

ज्योतिर्मय साहित्य

मानसशास्त्र हा सर्वांच्याच आवडीचा जिन्हाळाचा विषय आहे. अवांतर वाचन आपण सहज आनंदाने अमर्याद करू शकतो. पण सध्या परीक्षेसाठी करावा लागणारा अभ्यास सहज सुलभ करण्यासाठी अशापाक श्रेष्ठ सर लिखित मानसशास्त्र हे पुस्तक अतिशय उपयुक्त आहे. पुस्तकातील परीक्षेला जाता जाता या नोट्स खूपच छान आहेत. या पुस्तकात एकूण २५ घटक दिलेले आहे त्या २५ घटकांचा सखोल सारांश महत्वाच्या मुद्द्यांचा जणू टीपकागद आहे. संश्लेषणात्मक परीक्षाभिमुख मुद्द्यांचा यात समावेश आहे. लेखकांनी नकीच सोळा पुस्तकांचे चिंतनशील अध्ययन करून व्यवस्थित सारांश लेखन केले आहे. अध्ययन अध्यापन पद्धती या पुस्तकात प्रत्येक सूक्ष्म मुद्द्यासह समजून सांगितलेली आहे. महत्वाच्या अशा गोष्टी इथे शॉर्ट बट स्वीट मांडण्यात आलेल्या आहेत. मानसशास्त्रामधील त्यांचे योगदान त्यांचे कार्य याची सखोल माहिती या पुस्तकातून मला मिळालेली आहे . आधुनिक मानसशास्त्राचे जनक आणि प्रायोगिक मानसशास्त्राचे जनक विल्यम बुट यांना म्हणतात हे सुद्धा या पुस्तकातून समजलेले आहे. त्यांच्या आत्मनिरीक्षण पद्धती भावना कल्पना वेदना या आधारे बोधात्मक अनुभव मानसशास्त्र म्हणजे

काय? बाल मानसशास्त्र याची उपयुक्तता पुस्तकातून कळाली. या तत्त्वज्ञानाची शाखा मानसशास्त्राची ध्येय आणि उद्दिष्टे हे सुद्धा मला समजले. वर्णन स्पष्टीकरण पूर्वकथा नियंत्रण मानसशास्त्राच्या शाखेचे विकासामात्मक मानसशास्त्र आणि शैक्षणिक मानसशास्त्र सामाजिक मानसशास्त्र औद्योगिक मानसशास्त्र वैद्यकीय मानसशास्त्रज्ञान मानसशास्त्र बालमानसशास्त्र या प्रत्येक मानसशास्त्राच्या शाखेमध्ये कोणकोणत्या गोष्टींचा समावेश होतो हे या पुस्तकात दिलेले आहे. मानवी स्वभाव व

गुण बालमानसशास्त्र हे शिक्षकाच्या आयुष्यातील अतिशय महत्वाचे शास्त्र आहे हे प्रत्येक शिक्षकांनी समजून घ्यायला हवे या पुस्तकातून आपल्याला बालकाला येणाऱ्या अडचणींवर आपण उपाययोजना कशा करू शकतो हे समजते. व्यक्तीचा सर्वांगीण विकास शारीरिक मानसिक भावनिक सामाजिक नैतिक विकास समाविष्ट आहे. तसेच महात्मा गांधी यांची श्री एच फॉर्म्युलेशन मला फार आवडलेली आहे. फेडरल प्रोब्लेम यांनी शिक्षक हा माळी आहे, ही जी उपमा दिलेली आहे अतिशय सार्थ आणि समर्पक आहे कारण आपण प्रत्येक शिक्षक हा शाळेमध्ये विद्यार्थ्यांचे संगोपन एखाद्या माळ्यांनी एखाद्या रोप लावलं तर त्या रूपाची ज्याप्रमाणे तो योग्य अशी संगोपन करून काळजी घेतो त्याप्रमाणे प्रत्येक शिक्षक हा प्रत्येक विद्यार्थ्यांच्या सूक्ष्म गुणांचे निरीक्षण करून त्यानुसार अध्यापनात उपक्रमांची रुजवणूक करून सर्वांगीण विकासासाठी बालकांना पोषक वातावरण देऊ. बालकांच्या व्यक्तिमत्व विकासासाठी आपल्याला जास्तीत जास्त उपयोग होतो. शिक्षकाच्या सातत्यपूर्ण सर्वांगीण प्रोफेशनल

व्यक्तिमत्व विकासासाठी हे पुस्तक अतिशय उपयुक्त आहे. या पुस्तकात असणाऱ्या शैक्षणिक बाबींचा समावेश अध्यापनात केल्यास अध्यापन हे बघरेल यात शंका नाही.

शिक्षक हे विद्यार्थ्यांना सुलभ अध्ययन सेटू बनतील. या पुस्तकाचा निश्चितच अमर्याद उपयोग होणार आहे.

सकल शिक्षक बंधू आणि भगिनी कडून या पुस्तकाच्या लेखकांचे मनःपूर्वक आभार व्यक्त करते. परीक्षेसाठी राबवत असलेल्या 'मोफत कार्यशाळेचा' देखील सर्व शिक्षकांना लाभ होणार आहे. शिक्षकांसाठी ही बाब कौतुकास्पद उल्लेखनीय दखलपत्र आहे. शिक्षकांसाठी निरंतर तळमळीने धडपड करणाऱ्या दादूत्वाचा गुण लाभलेल्या मास्टर टीचर टीमला मानाचा मुजरा..

पुढील कार्यासाठी, ज्ञानयज्ञ सोहळ्यासाठी आभाळभर शुभेच्छा...

पुस्तकाचे नाव. मानसशास्त्र लेखकांचे नाव : अशापाक श्रेष्ठ पृष्ठसंख्या. २५६ प्रकाशक : ज्ञान पब्लिकेशन पुस्तक परीक्षण : सौ. जयश्री अर्जुन मुंडे, अंबाजोगाई

धर्मद्वै अभिनित चित्रपट गीतांच्या मैफलीचे मुलुंडला आयोजन

ज्योतिर्मय साहित्य

मुलुंड - सांस्कृतिक क्षेत्रात महत्त्वपूर्ण योगदान देणाऱ्या आदित्य एंटरप्राइजेसच्यावतीने रविवार दि. १२ रोजी स्वर्गीय अभिनेता धर्मद्वै अभिनित चित्रपटातील सदाबहार गाण्यांची "दिल कहे रूक जा रे रूक जा" या गीत - संगीत मैफलीचे आयोजन करण्यात आले आहे. मुलुंड पूर्व येथील मराठा मंडळ हॉल येथे सायंकाळी पाच वाजता होणाऱ्या या मैफलीमध्ये आयोजक आणि सुप्रसिद्ध गायक श्रीकांत देशमुख, खडकीकर तसेच भारती न्यायाधीश, संजना सी. जे. आणि सुखदा ठाकूर हे कलावंत सदाबहार हिंदी गाणी सादर करणार आहेत. या मैफलीत गायकांना प्रदिप भेंडे, प्रसाद पाठारे, अजय दामले, मनोज खोडके, आणि संजय मयेकर हे वादक कलावंत साथसंगत करणार आहेत. सुत्रसंचलनाची जबाबदारी सुरेशकुमार सांभाळणार आहेत.

रेल्वेच्या मागण्यासाठी खा. संदिपान भुमरे यांना निवेदन

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर - खासदार संदिपान भुमरे यांची मराठवाडा रेल्वे कृती समिती व भाजप रेल्वे प्रकोष्ठ च्या पदाधिकाऱ्यांनी भेट घेतली. त्यांना रेल्वेच्या मागण्या संदर्भात निवेदन देण्यात आले. या मागण्यांमध्ये १) संभाजीनगर ते अहिल्यानगर या रेल्वे दुहेरीकरणाला डी पी आर चे काम एक वर्षापासून रखडले आहे २) छत्रपती संभाजी नगर ते चाळीसगाव याचा अजूनही डीपी आर आज सबमिट झाला नाही. ३) छत्रपती संभाजी नगर पैठण बीड धाराशिव या रेल्वेमार्गाचे सर्वेचे काम चालू आहे त्या अनुषंगाने या सर्वेचे काम लवकरात लवकर पूर्ण करून रेल्वे बोर्डला मंजुरीसाठी सादर करावा. तसेच संभाजीनगर येथील पिट लाईन येत्या दीड वर्षापासून रखडलेली आहे. संभाजीनगर मध्ये जवळपास एक लाख कोटींची औद्योगिक

गुंतवणूक झाली आहे. अगोदरपासूनच शहर मोठे औद्योगिक आणि पर्यटन केंद्र आहे. त्यामुळे चांगली रेल्वे कनेक्टिविटी आवश्यक आहे. त्या अनुषंगाने पिट लाईनचे काम त्वरित झाले तर आपल्याला या गाड्या सुरू करता येतील १) छत्रपती संभाजी नगर ते मुंबई अहमदाबाद - जोधपुर २) छत्रपती संभाजी नगर ते अमरावती नागपूर ३) छत्रपती संभाजी नगर ते गोवा तिरुअनंतपुरम ४) छत्रपती संभाजी नगर ते बेंगलोर ५) मुंबई करता सकाळी सहा वाजता एक नवीन वंदे भारत एक्सप्रेस ६) छत्रपती संभाजी नगर ते अयोध्या एक्सप्रेस. खासदार भुमरे पुढील आठवड्यात होणाऱ्या अधिवेशन काळात रेल्वेमंत्री श्री अश्विनी वैष्णव यांना भेटणार आहेत व या मागण्या संदर्भात चर्चा करणार आहेत. हे निवेदन देताना श्री अनंत बोरकर, श्री प्रल्हाद पारटकर, डॉ. स्वानंद सोळके, श्री बद्रिनाथ ठोंबरे उपस्थित होते.

सासूसासऱ्यांनाही देव माना ?

ज्योतिर्मय साहित्य

आईवडील देव असतात. हे ऐकलं बरेचदा. तसं मानतातही लोकं. कारण आईवडील हे जन्म देतात व ते आपल्याला लहानाचे मोठे करीत असतात. म्हणूनच ते आवडतात. परंतु जर आपला विवाह झालाच आणि सासूसासरे आलेच तर ते सासू सासरे आपल्याला डोईजड वाटायला लागतात. कारण ते आपलं उदर फाडून जन्म देत नाहीत. ते आपल्याला लहानाचं मोठं करीत नाहीत. ते आपल्याला उन्हातून सावलीत नेत नाहीत. परंतु हे जरी खरं असलं तरी ते जे काम करतात. ते काम कोणीच करीत नाहीत.

जातो. त्यांना कधी कधी मारलं जातं. कधीकधी प्रताडितही केले जातं. असं चित्र काल नव्हतं. काल सासूसासऱ्यांना इज्जत मिळायची. त्यांना पाहिजे तेवढा सन्मान मिळायचा. त्यांच्या तोंडाला तोंड दिलं जात नव्हतं. जरी ते त्रास देत असले तरी. कारण त्यावेळेस बालविवाह होत असे व बालविवाह करतेवेळेस नवऱ्या मुलीला सासू सासरे म्हणजे काय असतात? याची कल्पना नसायची. तीच गोष्ट वर मुलाबद्दलही घडायची. त्याचंही वय पाहिजे त्या प्रमाणात मोठं नसतयानं

त्यालाही विवाह म्हणजे काय? पत्नी म्हणजे काय? हे कळायचं नाही. पुर्वीच्या काळात बालविवाह होत व मुली अगदी बालवयातच मुलांच्या घरी राहायला येत असत.

अशा काळात त्या कमी वयातील मुलीला सांभाळून घेणे. त्यांना सांस्रीक बाबी शिकवणे. या सर्व गोष्टी सासूसासरे करीत असत. ते आपल्या स्तुभेवर रागावत जरी असले तरी त्यांच्या एकंदर कृतीमध्ये प्रेम असायचं व ते जाहिरपणे दिसायचं. आजही तेच दिसतं. त्यामुळच ते देवच भासतात. परंतु आजच्या मुली त्यांना देव मानत नाहीत. उलट त्यांच्यावर अत्याचार करतात. त्यांच्या वयाची दखल न घेता त्यांना राब राब राबवितात. त्यांना झाडू पोछा करायला लावतात, बर्तन, कपडे धुवायला लावतात आणि आपण मात्र एखाद्या महाराणीसारखे अंधेरुणावर झोपून मोबाईल पाहात बसतात. (क्रमशः)

अंकुश शिंगाडे
नागपूर
९३७३३५९४५०

एकांकिका मायेचा ओलावा

लेखक - अरुण वि. देशपांडे, पुणे, मोबाईल- 9850177342

कालच्या अंकावरून पुढे.....
■ दिदी- मला थॅक्यू म्हण भाई, मी फार सभ्यपणे तुझ्याशी भांडते आहे, नशीब हातघाईची लढाई नाही आपल्यात.
■ भाई- माझे हे लुकडे हात तू किती जोरात ओढत असे, कितीदा भिंतीवर तू मला ढकलून दिलेस, काही काही विसरलो नाही .
■ दिदी- आज भलताच मूडमध्ये आहेस, छान भांडण उकरून काढलयं तू,
■ भाई, जास्त नापटी लागू नकोस, अजून ही तुला भिंतीवर आपटेल, तुझा हात पिरगाळीन, बस ओरडत..
■ भाई- दिदी- डोक्यात राख घालून वागणे, बोलणे सोडून दे, भले होईल तुझे.
■ दिदी- बराच आतल्या गाठीचा आहोस तू तर, चान्स मिळाला तर नक्कीच बदला घेशील ,
■ भाई- घाबरू नकोस दिदी, मी आईला प्रॉमिस केलंय, दिदी माझी मोठी बहीण आहे, ती कितीही वाईट वागो, मी नीटच वागेन. (दिदीचा राग आनावर होतो, भाईच्या समोर उभी रहात ती त्याचा हात धरून ओढणार तोच..)
बेल वाजते:
भाई दरवाजा उघडतो, हातात बॅग घेऊन त्याचे आजूजी-आबा उभे असतात.
आत येऊन रागात बसलेल्या दिदीजवळ बसत
■ दोघेही म्हणतात- बहीण-भावाचे भांडण चालू होतं वाटतं?
■ आजूजी- कसे होणार रे बाळांनो तुमचे ? आबा-आजी चिंताग्रस्त होऊन दिदी-भाईकडे बघत राहतात)
इथे दृश्य संपते..

एकांकिका- मायेचा ओलावा- दृश्य- ४ थे (सकाळची वेळ- स्वानंदी-दीदी, शुभम- भाई, दोघेही शाळेला गेलेले..)
(संमंचावर- हॉलमध्ये- आबा-आजी बसलेले आहेत, समोरच्या दोन खुर्च्या रिकाम्या आहेत.)
■ आबा- (डोळ्यासमोर हातात पेपरच्या आडून बोलतात), माझे पेपर वाचन होत आले आहे बरे का हो!
■ आजूजी- तुमचे परफेक्ट टायमिंगचे वेड साऱ्या जगाला माहिती आहे, तुमच्या सुनबाईला सुद्धा चांगलं माहिती आहे, पाच मिनिटात चहा हजर करील ती-
■ आबा- हे मात्र खरं, वेळेप्रमाणे वागणारी माणसं मला फार आवडतात, वेळेची किंमत जो जाणतो, तो खरा हिशोबी, असे मानतो मी.
■ राहुल (भाईचे बाबा)- (आबांच्या समोर येऊन बसत म्हणतात-) गुड मॉर्निंग बाबा, आई, ऑफिसला जायचं नाही का आज ? (तेवढ्यात नीलिमा- (सुनबाई) हातात नाश्ता-प्लेट्स घेऊन येते, मध्यभागी टीपॉयवर ठेवीत, खुर्चीवर बसत म्हणते-)
■ नीलिमा- अहो आई -बाबा, आम्ही दोघांनी आज ऑफिसला रजा टाकलीय, विनाकारण घेतलेली रजा, खास तुमच्या सोबत दिवसभर राहायचे ठरवले आम्ही.
■ आजूजी- अग बाई !नवलच म्हणायचे हे ! विनाकारण रजा आणि आनंद- कल्पना खरोखरच छान आहे.
पुढे मंगळवारच्या अंकात.....

ओळख साहित्यिकांची

डॉ. मीना श्रीवास्तव

◆ विवाहपूर्व नांव - डॉ. मीना बाबुराव चुनोडकर
◆ शैक्षणिक अहर्ता : एचएएसएसी विदर्भ बोर्ड मॅट्रिक परीक्षेत मेरिटरच्या यादीत आठवे स्थान (शाळा- सरस्वती विद्यालय, नागपूर)
एमबीबीएस (१९७४) आणि फार्माकॉलॉजी (औषध शास्त्र) या विषयात एम डी (१९७९) - शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर
मॅनजमेंटचे ३ डिप्लोमा- भारतीय विद्या भवन (२००३-२००६)
एम ए समाजशास्त्र- नागपूर विद्यापीठ (२००८) कार्यक्षेत्र
शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूरच्या फार्माकॉलॉजी विभागात विविध पदांवर कार्यरत (मार्च १९७६ ते जून १९९९)
इंदिरा गांधी शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूरच्या फार्माकॉलॉजी विभागात प्राध्यापक व विभाग प्रमुख या पदावर कार्यरत, ३० सप्टेंबर २००९ रोजी या पदावरून निवृत्ती.
खाजगी वैद्यकीय महाविद्यालयांत फार्माकॉलॉजीत प्राध्यापक व विभाग प्रमुख या पदावर कार्यरत (२००९-२०२१)
प्रकाश इंस्टीट्यूट ऑफ मेडिकल सायन्सेस गॅंग रिसर्च, इस्लामपूर या महाविद्यालयातून ३० सप्टेंबर २०२१ ला निवृत्ती.
◆ प्रकाशित साहित्य :
जे पी मेडिकल पब्लिशर्स, दिल्ली यांच्या द्वारे फार्माकॉलॉजी विषयावर एक पुस्तक प्रकाशित (२०११) श्री विश्वास देशपांडे द्वारा लिखित 'रामायण महत्त्व आणि व्यक्तिविशेष' तसेच 'महाई बाल्मीकी' या २ मराठी पुस्तकांवर आधारित निम्नलिखित चार अनुवादित पुस्तके प्रकाशित (२०२३)
१. रामायण महत्त्व और व्यक्तिविशेष (हिंदी)
२. Ramayana Its importance and persona (इंग्रजी)
३. महाई बाल्मीकी (हिंदी)
४. Maharishi Valmiki (इंग्रजी)
प्रा. हेमंत सामंत द्वारा लिखित मराठी लेखांवर आधारित निम्नलिखित दोन हिंदी अनुवादित पुस्तके प्रकाशित (२०२४)

१. भारतीय स्वतंत्रता संग्राम हे अनदेखे समरणंग (हिंदी)
२. भारतीय स्वतंत्रता आंदोलन की अनकही कहानियां (हिंदी)
माझे स्वलिखित प्रथम पुस्तक (प्रकाशन ४ डिसेंबर २०२५)
एक चिरंतन चित्रपट- मुगल-ए-आजम (मराठी)
◆ अन्य साहित्य लेखन
■ नागपुरच्या 'किशोर न्यूज निकेतन' या संस्थेकरिता 'ताजमहल' या इंग्रजी नृत्य नाट्याचा हिंदी-उर्दू भाषेत अनुवाद
■ ब्लॉगर कॉम आणि वॉट्सप या ब्लॉगर सॉफ्टवेअर २०२२ पासून मराठी आणि हिंदीत ब्लॉग लेखन
■ साप्ताहिक जनमंगल (इ- साप्ताहिक), महाराष्ट्र बीट्स (लोकप्रत प्रकाशनेचे इंग्रजी मासिक), ई अभिव्यक्ति मराठी आणि हिंदी (ई-दैनिक), स्वाभिमानी छावा (मराठी दैनिक) आणि ज्योतिर्मय (इ-दैनिक) यात नियमित लेखन
◆ पुरस्कार
■ वैद्यकीय क्षेत्रात संशोधन आणि शैक्षणिक कार्यासाठी अनेक गौरवपर पुरस्कार
■ 'धनुसिंदीना फाउंडेशन', रजि. जामनेर या संस्थेद्वारा प्राप्त पुरस्कार (एप्रिल २०२४)
■ हिंदी- 'रामायण महत्त्व और व्यक्तिविशेष' आणि इंग्रजी- 'Ramayana its importance and persona' या अनुवादित पुस्तकांना वसुंधिनी राष्ट्रीय उत्कृष्ट कथासंग्रह पुरस्कार २०२४
■ 'ईगल फाउंडेशन, सांगली' या संस्थेद्वारा प्राप्त पुरस्कार (जून २०२४) - राष्ट्रीय गरुडसंग्रह पुरस्कार २०२४
■ 'हिंदी लेखिका संघ' या साहित्यिक समूहाद्वारे भोपाळ येथे कृति पुरस्कार (२ मार्च २०२५)
■ 'भारतीय स्वतंत्रता आंदोलन की अनकही कहानियां' या पुस्तकाला 'अनुवाद विद्या' या श्रेणीतील सर्वश्रेष्ठ अनुवादित पुस्तक म्हणून प्रस्थापित श्री द्वांरका प्रसाद संवत्सेना स्मृति पुरस्कार
◆ संपर्क
सी २ ट्युलिय, ६०४, रुणवाल गार्डन सिटी, बाळकुम, कोलकोता रोड, बाळकुम नाका, ठाणे (पश्चिम), महाराष्ट्र- ४००६०८
धमामाधनी - ९९२०१६७२११
ई मेल- drmeenashrivastava21@gmail.com

सुख दुःखाचे तरंग माणसा-माणसाचे
वसंत कुलकर्णी, छ. संभाजीनगर, मो. 96730 67194
◆ स्वातंत्र्यपूर्व व आजच्या सुख-आनंद यातील फरक
"जुन ते सोन" ही म्हण आपण नेहमी बोलतो, ऐकतो पण का याचा विचार कोणी करत नाही. म्हातारी मेल्याचे दुःख नाही, पण काळ सोळावतो.. म्हणून आजच्या तरंग मधे मी याबद्दल लिहित आहे, बघा पढतं का.. खर तर मला वाटते, प्रौढ झाल्यावर तर आपण भेटतो, बोलतो, विचारपूस करतो, क्षेमकुशल विचारून, त्याला हव नकी हे बघतो, पण पुर्वी हे सगळं "बाळकडूच" वाजले जायचे.
अगदी शालेय जीवनापासून ते मिसरूड फुटेपर्यंत, मुलीस पण बारा वर्षे पर्यंत घरात, वा ईतरत्र वावरताना एक वचक, आदर, लिनता, नम्रता, विनय व कर्तव्यदक्षता आपोआप येत असे.. आताच्यासारखे गॅझेटचा, app , मोबाईल, टि.व्ही. नव्हते.फाड फाड इंग्रजीचे फॅड नव्हते ना क्लासेसचा धुमाकूळ नव्हता.
मॅट्रिक पहिल्या "इतक्यात पास" झाला म्हणजे सर्व गाव आनंदी, शेजारप्राजार, सुखदुःख, घेणेदेणे, ऊसनेपासने सणवार मिळूय व आनंद देत घेत (तेही लहानमोठे) दिवाळीसारखे होत!आता सर्वत्र रूक्ष, कोरडेपणा, देखलेपणा, नात्यांला फोलापणा वाढत आहे, आपुलकी, कोमलता, मर्यादा कमी होत आहे. आता शेजार धर्म नाशाना, लग्न होते, तेही नकळत.. त्यामुळेच कधी कधी वाटतं "सोयी तेवढ्या मेरसोयी" झाल्या काय? आणि त्यामुळेच "दुःखाचे तरंग" तर निघत नाही ना? म्हणून संन्यासेषा माणसे, भेटी संघात, विचारपूस हेच, हितवाह आहे. आज एवढे गुरे डडे, पुला भेट, नविन विषयासह... मरत राहा.

ऑनलाईन औषधोपचार

आता सर्वांही ज्ञाने आहे ऑनलाईन मा आजारवाचनात पण परवरत्या औषधोपचार घ्या, हुद्देही जगावशी नरक नाही, हेड व पैसा वाचवा 100 % कार्याची इजाब, पुस्तके, थॉरिटीक कळवा, कऱ्याय गोठी कोणातही सांगण्यास काज वाटते अशा वेळेस फक्त कोवळ सुखी तुमचा आजार यांगू शकता व स्वार आधुनिक पद्धतीने हुमाख्यात उपाय केता जाईल, पोस्टाने औषध पाठविल्या जातील, प्रसिद्ध आधुनिकचर्म डॉ. शेव ए एच, ३7 वर्षाचा अनुभव, 200 पैसा अधिका पुरस्कार प्राप्त, 2 साध्यापत्नी, अर्थिक विविध शैक्षणिक समर्थक सन्मानार सारसी उपचार, आतापर्यंत ५ ऑनसरी डॉक्टरेटच्या पदव्या देऊन विविध संस्थांनी त्यांना सन्मानित केले आहे. सांग्या या कार्याची नोंद लंडन क्लब ऑफ डॉक्टर्स कॅम्ब्रिड, औषधिक बुक ऑफ डॉक्टर्स कॅम्ब्रिड, एथियन क्लब ऑफ डॉक्टर्स कॅम्ब्रिड, हुज-हुज एथियन रॅकोर्स मध्ये विक्री नोंद झालेली आहे. सेक्स विषयक कोणातही प्रॉब्लिम असेी फक्त एकदा फोन करवा व मार्गदर्शन घ्या, व तुमचे प्रश्न सोडवा.
Dr Shaikh A H - 98606 99906

मानवी तृष्णेचा विळखा

आपण वस्तू किंवा व्यक्तीला मिळवण्यावर जास्त लक्ष देतो, पण ती टिकवून ठेवण्यावर किंवा त्यातील आनंद शोधण्यावर मेहनत घेत नाही.

शकते, पण जीवनाचा खरा आनंद हा ती गोष्ट मिळाल्यावर तिचा कंटाळा न येऊ देता, त्यातील समाधान शोधण्यात असतो. म्हणूनच म्हणतात, 'दुरून डोंगर साजिरे!' पण त्याचे खरे स्वरूप डोंगरा जवळ गेल्या शिवाय कळत नाही.

ही मानवी स्वभावाची एक अतिशय नैसर्गिक प्रक्रिया आहे, ज्याला मानसशास्त्रात हेडोनिक अडॅप्टेशन असे म्हणतात. एखादी गोष्ट मिळेपर्यंत आपली ओढ तीव्र असते, पण ती प्राप्त झाली की तिचे नाविन्य संपते.

यामागे काही महत्त्वाची कारणे खालीलप्रमाणे सांगता येतील:

१. मनाला नाविन्याचा शोध असतो.

मानवी मेंदूला नेहमी नवीन गोष्टींचे आकर्षण वाटते. जेव्हा एखादी गोष्ट आपल्याकडे नसते,

तेव्हा आपला मेंदू त्याबद्दलची स्वप्ने रंगवतो. पण एकदा ती गोष्ट रोजच्या जगण्याचा भाग झाली की, मेंदू तिला गृहीत धरू लागतो त्यामुळे सुखवातीचा तो उस्ताह ओसरतो.

२. अपेक्षा आणि वास्तव यांतील फरक लक्षात येतो.

अनेकदा आपण एखाद्या गोष्टीचे अवास्तव चित्र मनात रंगवलेले असते. ती गोष्ट मिळाल्यावर आपल्याला मिळणारा आनंद हा कल्पनेतील आनंदापेक्षा कमी असू शकतो. ती गोष्ट मिळाल्यावर माझे आयुष्य पूर्णपणे बदलले हा भास जेव्हा संपतो, तेव्हा त्या गोष्टीचे विशेष वाटनेसे होते.

३. डोपामाइनचा प्रभाव असतो.

जेव्हा आपण एखाद्या गोष्टीची प्रतीक्षा करतो किंवा ती मिळवण्याचा प्रयत्न करतो, तेव्हा मेंदूत डोपामाइन नावाचे रसायन स्रवते, जे आपल्याला थ्रिल किंवा आनंद देते. एकदा का ध्येय गाठले की, या रसायनाचा स्तर कमी होतो आणि आपण पुन्हा पुढच्या नवीन ध्येयाकडे धावू लागतो.

४. सवयीची शक्ती फार मोठी असते. त्यामुळे सवयीच्या गोष्टींचा कंटाळा येतो.

कोणतीही मोठी सुखद घटना असो किंवा दुःखद, माणूस कालांतराने आपल्या मूळ स्वभावाकडे (बेसलाईन हॅपीनेस) परत येतो. नवीन गाडी, नवीन घर किंवा नवीन पद भूषवल्यानंतर काही दिवसांनी ती आपली सवय बनते. सवयीमुळे त्यातील विशेष काहीतरी असण्याची भावना संपून जाते.

यावर उपाय कृतज्ञता (ग्रेटिट्यूड): ज्या गोष्टी आपण मिळवल्या आहेत, त्या आपल्या आयुष्यात किती महत्त्वाच्या आहेत याची जाणीव वारंवार स्वतःला करून देणे.

वर्तमानात जगणे : केवळ मिळवण्याच्या आनंदापेक्षा, त्या गोष्टीचा रोजच्या आयुष्यात उपभोग घेण्यावर लक्ष केंद्रित करणे.

प्रवासाचा आनंद : ध्येयापेक्षा ते गाठण्याचा प्रवासाचा आनंद घेणे शिकले, तर प्राप्त झाल्यावर येणारी रिक्तता कमी जाणवते.

थोडक्यात सांगायचे तर, मिळवण्याची ओढ ही इच्छेतून येते, तर टिकवून ठेवण्याचा आनंद हा तृप्तीतून येतो. जर तृप्ती नसेल, तर प्रत्येक गोष्ट मिळवूनही ती साधारणच वाटत राहील.

“तू माझा आहेस तू माझाच आहेस”

ज्योतिर्मथा साहित्य
लोक म्हणतात - गीतेत कर्मयोग आहे, ज्ञानयोग आहे, सांख्य आहे, भक्ति आहे। एवढंच अंतिम सत्य आहे? की हे सगळं फक्त एक माध्यम आहे ?

एका हरवलेल्या जीवाला हे जाणवून देण्यासाठी की तो एकदा नाही ?

जेव्हा युद्धभूमीवर अर्जुन पूर्णपणे खचला होता, तेव्हा श्रीकृष्णांनी त्याला फक्त तर्क दिले नाहीत।

त्यांनी त्याला आठवण करून दिली "तू माझा आहेस."

त्यांनी सांगितले "ममैवांशो जीवलोक" म्हणजे तू माझाच अंश आहेस।

त्यांनी सांगितले "प्रियो हि ज्ञानिनोऽस्त्यर्थ" ज्ञातू मला अत्यंत प्रिय आहेस।

त्यांनी आश्वासन दिले "योगक्षेमं वहाम्यहम्"

तुझा भार मी उचलतो। आणि शेवटी जेव्हा ते म्हणतात "सर्वधर्मान् परित्यज्य मामेकं शरणं ब्रज।"

तेव्हा तो कुठलाही कठोर आदेश नसतो, तो एखाद्या

शासकाचा हुकूम नसतो।

तो तर प्रेमाने केलेले आमंत्रण असते

"सगळं सोडून दे फक्त माझ्या शरण ये."

गीतेला "गीत" असं का म्हणतात ? कारण प्रेम हे वाचायचं नसतं ते गायलं जातं। ते समजून घ्यायचं नसतं ते अनुभवायचं असतं।

जर गीता फक्त तत्त्वज्ञान असती, तर ती उपनिषदांमध्येच सीमित राहिली असती।

पण ती "गीत" झाली, कारण ती भगवानांनी लिहिलेलं एक प्रेमपत्र आहे। जे त्यांनी युद्धभूमीसाठी नाही, तर आपल्या तुटलेल्या हृदयासाठी लिहिलं आहे। प्रत्येक अध्यायात, प्रत्येक श्लोकात, प्रत्येक तर्कामागे फक्त एकच हाक आहे "तू माझा आहेस."

आणि कदाचित आपली सारी साधना, सारे व्रत, सगळा जप फक्त या एका वाक्याला स्वीकारण्याची तयारी आहे।

जेव्हा हा स्वीकार होईल तेव्हा योग वेगळा उरणार नाही, कर्म वेगळं उरणार नाही, ज्ञान वेगळं उरणार नाही। फक्त एक नातं उरलं जीव आणि भगवान यांचं।

"तू माझा आहेस"

भगवान म्हणतात "तू माझा आहेस" इथे दोन आहेत एक भगवान, एक जीव।

नातं आहे प्रेमाचं, आश्रयाचं। पण अद्वैत इथे थांबत नाही दुसरा टप्पा "तू माझा आहेस"

"तू मीच आहेस" जेव्हा साधना खोल जाते, तेव्हा "माझा" हा शब्दही विरघळायला लागतो।

कारण "माझा" म्हणायला दोन असावे लागतात मी आणि तू।

पण उपनिषदांचा अंतिम नाद काय आहे ?

"तत्त्वमसि" तूच ते आहेस "अहं ब्रह्मास्मि"

मीच ब्रह्म आहे, इथे भगवान जणू म्हणतात "तू माझा नाहीस तू मीच आहेस।"

लाट आणि समुद्र जीव म्हणजे लाट आणि भगवान म्हणजे समुद्र

भक्ती म्हणते "लाट समुद्राची आहे"

अद्वैत म्हणतो "लाट म्हणजेच समुद्र आहे"

लाट वेगळी वाटते कारण तिला स्वतःचं नाव-रूप आहे, पण तिचं अस्तित्व ? जते फक्त समुद्राच आहे।

"शरणागती"चा खरा अर्थ "सर्वधर्मान् परित्यज्य"

हा श्लोक फक्त "माझ्याकडे ये" एवढाच नाही।

अद्वैतात त्याचा गूढ अर्थ असा ओळखी, "मी कोण आहे" या चुकीच्या धारणांचा त्याग कर जेव्हा तू सगळं सोडतोस तेव्हा उरतं काय ?

ना जीव ना जगज्ञफक्त शुद्ध "असणं" तेच ब्रह्म।

"योगक्षेमं वहाम्यहम्" अद्वैतातून भक्तीमध्ये याचा अर्थ "भगवान तुझी काळजी घेतात"

पण अद्वैतात "फक्त तूच आहेस"

जेव्हा हा बोध होतो तेव्हा भक्ती नाहीशी होत नाही ती पूर्णत्वाला जाते। कारण आता प्रेम कोणावर करायचं ? स्वतःवरच सर्वत्र

तेव्हा राम, कृष्ण, शिव सगळं बाहेर नाही उरत

सगळं स्वरूप बनतं। भक्तीचा शेवट = अद्वैत आणि अद्वैताचा सुगंध = प्रेम

म्हणूनच "तू माझा आहेस" ही सुरुवात आहे "मीच तू आहे" हा शेवट आहे।

भगवंत हृदयस्थ आहे

॥ अध्यात्म ॥
अपर्णा परांजने
पुणे मो. 95030 45495

सूर्यास्त, कार्याकिंग आणि चिअरअप

ज्योतिर्मथा साहित्य
मावळतीचे बिंब देखणे सरसर निसरून जाते, तसेच मजला गमते शैशव जे कधी न परतून येते...!

कोणत्याही ठिकाणाहून सूर्यास्त पाहत असताना माझ्या मनाची नेहमीच अशी अवस्था होते. बालपणातलं काहीतरी हरवल्यासारखी. आताही गोव्यामधील पालोलेम बीचवरचा सूर्यास्त पाहताना पायांजवळ येऊन फुटणाऱ्या लाटांप्रमाणेच मनात असंख्य तरंग उठत होते. सूर्यास्त... निसर्गाच्या साखळीतील एक मोहक कडी.

मनमोहक रंगांनी खुलून दिसणारा आकाशाचा कॅनव्हास म्हणजेच मनभावून सूर्यास्त. शांतता आणि सौंदर्याने भारलेला एक सुंदर निरोप सोहळा. क्षणाक्षणाला खाली येणारा सूर्य, लाटांचे मंद संगीत, आकाशात विहरणारी समुद्रप्रक्ष्यांची माळ पाण्यावर उमटत जाणाऱ्या सोनेरी रेषा आणि लाटांबरोबर थिरकत जाणारा

संधीप्रकाश..... एक सुवर्णकाळच जणू चराचराला मंत्रमुग्ध करणारा, अंतर्मनाला निःशब्द करणारा. अश्या जादूई वातावरणाने फुललेल्या किनाऱ्यावरील मीही एक-सूर्यास्त पाहण्यासाठी आमुसलेली। मला नेहमी वाटतं की, सूर्योदयापेक्षा सूर्यास्त पाहण्याची उर्मी आपल्यात जास्त असते. ही असोशी सूर्यास्त पाहिल्याशिवाय संपत नाही.

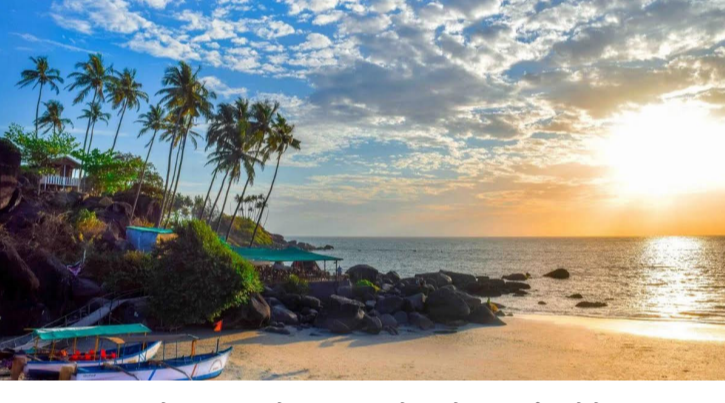
उगवत्या सूर्याप्रती श्रद्धेने, एका धार्मिक भावनेने नतमस्तक होऊन. त्या तेजाला सामोरे जातो आपण. यावेळी मनातली गुंतागुंत फारशी वाढत नाही. पण सूर्यास्त पाहताना मात्र काहीतरी हरवलेपण नक्की जाणवतं. क्षणाक्षणाला खाली जाणाऱ्या सूर्याला पाहून मनात विचारांची जी उलथापालथ होत असते ना, तिचा वेग लाटांच्या कितीतरी पट अधिक असतो. एक हुसूर, विषणता आणि हरवलेपण अश्या काहीश्या भावना असतात सूर्यास्त पाहताना.

सूर्यास्ताची वेळ जशी जशी जवळ येत होती, तशी सूर्यबिंबाच्या खाली पाण्यात रुपेरी चांदीचा स्त्रोत एकवटून वाहताना दिसत होता. धबधब्यासारखा. जणू आकाशातले सगळे रंग त्यानं सामावून घेतले होते आणि आता चांदीच झिरपत होती पाण्यात. ते दृष्य बघून मला पटकन कवी बा. भ. बोरकरांच्या ओळी आठवल्या. तसं तर संपूर्ण प्रवासात मी, माझ्या गोव्याच्या भूमीत.. या कवितेची कितीदा तरी उजळणी केली होती. बोरकर या कवितेत म्हणतात,

माझ्या गोव्याच्या भूमीत सागरात खेळे चांदी... किती सार्थ आहेत ना या ओळी. असं वाटलं की, वर आकाशात सोंदं झळकतंय आणि खाली पाण्यात चांदी चमकतय करतोये. बघा कसा हा निसर्गरंभी कुबेर.

थोड्याच वेळात जसजसा सूर्य खाली येऊ लागला, तसतसा हा चांदीचा स्त्रोत कमी व्हायला लागला आणि सूर्यबिंब लालेलाल होऊ लागलं. सारा रक्तिमा त्या एकाच ठिकाणी एकवटला. पाण्यावरच्या सोनेरी रेषा आता विरळ होऊ लागल्या. पण लाटा मात्र उसळत होत्या. त्यांना ही नको होतं बहुधा सूर्याचं निरोप घेणं. पण त्याचं जाणं तर अटळ होतं. त्याला कोण थांबवणार ?

चित्र देखणे विरून जाता वाढे मनात स्पंदन, चराचराचा हा तर स्वामी याला कसले बंधन ?

बघता बघता तेजाचा अस्त होऊ लागला. हा सोहळा पाहताना वाटलं, एखाद्या खोडकर मुलाप्रमाणे दिवसभर खेळून, दंगामस्ती करून तिन्ही संजेला आईच्या कुशीत गुडुप व्हायला लगबगीने निघालेला नटखट कृष्णच जणू हा. त्याच्या जाण्यानं मनाची तगमग वाढत होती. आपलं बालपण किती निरागस, सुंदर असतं पण तितकंच क्षणभंगूर असतं. पुन्हा ते दिवस येत नाहीत. पकडून ठेवता येत नाही त्या क्षणांना. फक्त आठवणीत असतात ते.

अगदी तसच आहे या सूर्यास्ताचं . हा देखणा सोहळा अनुभवण्यासाठी आपण जीवाचा आटापिटा करतो. सूर्यास्ताचा अखेरचा क्षण जवळ येतो, उरातली धडधड वाढते आणि वाटतं "स्टॅच्यू" म्हणावं याला. थांबवावं जागच्या जागी. तो नजारा आणखी फारशी वेगळी नव्हती पण मी त्याच्यासमोर

मला वाटणारी काळजी दाखवू शकत नव्हते. समोर पाण्यामध्ये मुलांच्या दोन्ही बोटी लाटांबरोबर हेलकावे खात होत्या. उडव्या घेत होत्या. मनात हजार प्रश्न येत होते. त्यांना जमेल का ती पॅडल मारायला ? खूप जड असतील तर ? तोल गेला तर ? फोटो काढायला त्यांनी हात सोडला तर ? एक ना अनेक.... मन सैरभैर झालं होतं. सूर्यास्त पाहण्याचा माझा सगळा आनंद मातीमोल झाला होता. या कार्याकिंगमुळे सगळा मूड बिघडला होता. आतापर्यंत शिवांक आणि मी पाण्यातून मस्त फिरत होतो. वेगवेगळ्या गप्पा मारत होतो. पण आता ते त्याच्या हातून गळून पडले होते. त्यांच्याकडं तो डुंकूनही पाहत नव्हता. त्याचं सारं लक्ष लाटांवर दूर जाणाऱ्या छोट्या बोटींकडं होतं. तो मला सारखं विचारत होता, आजी, आई-बाबांची बोट कुठे आहे ? तुला दिसतेय का बघ ना, कुठं पोचलं असतील ते ? मी पण पाहण्याचा व्यर्थ प्रयत्न करू लागले. सूर्यास्ताची वेळ येऊन ठेपली होती. किनाऱ्यावरचा कोलाहल वाढला होता. तिथले हजारों डोळे केवळ त्या निरोप घेऊ पाहणाऱ्या सूर्यबिंबावर एकवटले होते.

पाण्यावरच्या रेषांचा सोनेरी रंग आता बदलत चालला होता. किनाऱ्याशी जोडलेली त्यांची नाळ आता तुटत तुटत चालली होती. एक खिन्न उदासी सर्वत्र पसरली होती. "आजी, आईबाबा कधी येणार ? त्यांना वाट कशी सापडेल ? वाट चुकली तर ? शिवांकाच्या प्रश्नांनी मी भानावर आले. खरंच, आता मलाही त्यांच्या बोटी, दिसत नव्हत्या.

बोटीच्या मालकाला विचारावं तर तो कुठेतरी लांब निघून गेला होता. काय हा बेजबाबदारपणा ? काही वाईट घडलं तर ?.... आधीच कातरवेळ आणि मनात ले

विद्येचे सौंदर्य....
शिल्पा चिटणीस
(7588865053)

थोड्या वेळात सूर्यास्त होतोय. आता आम्ही बोटी सोडणार नाही. तुम्ही उशीर केलात. मुलं नाराज झाली. पण मला मात्र हायस वाटलं. मुलांना जाऊ नका म्हंटले असतं तर ती थोडीच ऐकणार होती ? मात्र मुलांनी खूप विनवण्या केल्यावर बोटीचा मालक तयार झाला. मग काय ? मुलं खूप तेवढ्यात माझा आठ वर्षाचा नातू, शिवांक माझ्या मुलीचा हात घट्ट धरून म्हणत होता, आई तू नको ना जाऊस. किती मोठ्या लाटा येतायत बघ. तुला काही झाले तर ? नका जाऊ तुम्ही. एकीकडे त्याचा असा हट्ट चालू होता आणि दुसरीकडे बोटीचा मालक घाई करत होता. अखेरीस मुलांच्या दोन्ही बोटी समुद्रात ढकलल्या गेल्या. रडवेल्या झालेल्या छोट्या शिवांकांने माझा हात घट्ट पकडून ठेवला होता. माझी अवस्थाही फारशी वेगळी नव्हती पण मी त्याच्यासमोर

मला वाटणारी काळजी दाखवू शकत नव्हते. समोर पाण्यामध्ये मुलांच्या दोन्ही बोटी लाटांबरोबर हेलकावे खात होत्या. उडव्या घेत होत्या. मनात हजार प्रश्न येत होते. त्यांना जमेल का ती पॅडल मारायला ? खूप जड असतील तर ? तोल गेला तर ? फोटो काढायला त्यांनी हात सोडला तर ? एक ना अनेक.... मन सैरभैर झालं होतं. सूर्यास्त पाहण्याचा माझा सगळा आनंद मातीमोल झाला होता. या कार्याकिंगमुळे सगळा मूड बिघडला होता. आतापर्यंत शिवांक आणि मी पाण्यातून मस्त फिरत होतो. वेगवेगळ्या गप्पा मारत होतो. पण आता ते त्याच्या हातून गळून पडले होते. त्यांच्याकडं तो डुंकूनही पाहत नव्हता. त्याचं सारं लक्ष लाटांवर दूर जाणाऱ्या छोट्या बोटींकडं होतं. तो मला सारखं विचारत होता, आजी, आई-बाबांची बोट कुठे आहे ? तुला दिसतेय का बघ ना, कुठं पोचलं असतील ते ? मी पण पाहण्याचा व्यर्थ प्रयत्न करू लागले. सूर्यास्ताची वेळ येऊन ठेपली होती. किनाऱ्यावरचा कोलाहल वाढला होता. तिथले हजारों डोळे केवळ त्या निरोप घेऊ पाहणाऱ्या सूर्यबिंबावर एकवटले होते.

पाण्यावरच्या रेषांचा सोनेरी रंग आता बदलत चालला होता. किनाऱ्याशी जोडलेली त्यांची नाळ आता तुटत तुटत चालली होती. एक खिन्न उदासी सर्वत्र पसरली होती. "आजी, आईबाबा कधी येणार ? त्यांना वाट कशी सापडेल ? वाट चुकली तर ? शिवांकाच्या प्रश्नांनी मी भानावर आले. खरंच, आता मलाही त्यांच्या बोटी, दिसत नव्हत्या.

बोटीच्या मालकाला विचारावं तर तो कुठेतरी लांब निघून गेला होता. काय हा बेजबाबदारपणा ? काही वाईट घडलं तर ?.... आधीच कातरवेळ आणि मनात ले

वेडेवाकडे विचार... मी शिवांककडे पाहिलं. अजूनही तो दूरच बोटी दिसतात का ते पाहत होता. त्याच्या बालमनात काय बरं चालू असेल ? मला त्याच्या चेहऱ्याकडं बघवत नव्हतं. तेवढ्यात अचानक तो मला म्हणाला, आजी, आपण त्यांना चिअर अप करूया. आई आईऽऽ बाबाऽऽ बाबा ऽऽ असे म्हणायचं. म्हणजे ते भरभर बोट चालवतील आणि लवकर येतील! असं म्हणून तो आई आई ऽऽ असं म्हणत एक हात घोषणा दिल्याप्रमाणं वर उंचावत होता. लागोपाट चिअर अप करत होता. आपल्या आवडत्या प्लेअरला करतात ना तसतं, आता त्यानं मलाही चिअर अप करायला लावलं. मी पण त्याच्याएवढी होऊन मुलांना चिअर अप करू लागले. आता आम्हाला इतर कुठल्याच आवाज येत नव्हता. आमचं चिअर अप आमच्याच कानात घुमत होतं. आता सूर्यबिंब नजरेआड गेलं. एक सुंदर पण हुसूर लावणारा असा दिवसाचा शेवट झाला. निःश्यासांचा नाद किनाऱ्यावर घुमला. रात्रीच्या सुखवातीचं मंद संगीत चालू झालं आणि अशातच मुलांच्या बोटी किनाऱ्याकडं सरकल्या. लाटांनीच त्यांना किनाऱ्यावर ढकललं. लाटा पण कश्या कुटुंबावत्सल नाही का ? आईसारख्याच. ज्याला त्याला त्याच्या मायेच्या मागसाकडं सोपवणाऱ्या .किती आभार मानावे या समुद्राचे ? आई-बाबांना पाहून शिवांक ची कळी खुलली आणि तो झेपावला आईच्या मिठीत.

पालोलेम बीचवरील हा सूर्यास्त माझ्यासाठी अविस्मरणीय राहिल. अश्या प्रसंगी एका आनामिक भितीन मनात ठाण मांडलं असताना मी माझ्या नातवाला धीर घायला बघ होता. पण मीच सैरभैर झाले होते. त्यानेच स्वःला सावरलं आणि मलाच चिअर अप करायला लावलं .खूप कौतुक वाटलं मला त्याचं. मला का नाही सुचलं असं काही ? लहानांकडूनही आपण नदी ठरू शकतो. भावनिकदृष्ट्या प्रगल्भ जाणवलं. सूर्यास्त पाहता पाहता निसटत चाललेलं काही पुन्हा गवसल्यासारखं वाटलं मला. खरंच, सूर्यास्त हा आपल्याला निसर्गाशी, नात्यांशी जोडणारा एक इमोशनल ब्रिज आहे, जो संधीप्रकाशासारखा मनाला शांतवतो आणि एक सकारात्मक विचार प्रवाहीत करतो. स्वतःशी संवादग्रहण प्रवृत्त करतो. तो जसा उद्याच्या सुर्योदयाची बद्दलाची देतो, तशीच मनातील सकारात्मक बदलाची नोंदी ठरू शकतो. भावनिकदृष्ट्या प्रगल्भ बनवतो. म्हणूनच हा सूर्यास्त माझ्या मनात चिअर अप चा नवा मंत्र पेरून गेला.

नात्यांचा पूल भक्कम करणारा. सूर्य मावळला, पण आपा मात्र उगवली. काही प्रसंगात हात-पाय गाळून बसण्यापेक्षा स्वतः ला चिअर अप करावं. मग असंख्य सकारात्मक स्त्रोत वाहत राहतील तनामनात. जे मनातल्या एखाद्या गूढ भितीवर मात करून तुम्हाला काणख बसवतील.

एवढ्याश्या मुलाकडून शिकलेला चिअर अप चा हा मंत्र माझ्या जीवनात सकारात्मक बदल घडवले ही खारी या सूर्यास्ताने मला दिली. म्हणूनच या विशाल निसर्गाचा कण कण आपल्यात भिनवावा आणि त्याचाच एक भाग होऊन कृतज्ञ भाव जपावा.

आभाळातुनी झुकता खाली सागरमाया मनात दांटे, अंतपार ना या गोष्टींना तरी जपावे मनात वांटे...!

धप्प-छपाक्

ज्योतिर्मय साहित्य
उन्हाळ्याचे दिवस होते. भर दुपारी वीज गेली होती. पंखा नसल्याने जीवाची तळकली होत होती. स्वयंपाकघरात शेगडी समोर उभं राहण अपरिहार्य होतं त्यामुळे माझी चिडचिड होत होती. हात जितक्या वेगाने काम करत होते तितकंच माझं तोंडही सुरू होतं. कितीतरी नकारात्मक आणि अनावश्यक गोष्टी आठवून मी त्यावर व्यक्त होत होते. घरातल्या सगळ्यांनाच माझ्या बडबडीचा त्रास होतोय हे कळत असूनही मी माझी टकळी सुरू ठेवली होती. तितक्यात जोरात आवाज आला.. धप्प!

काय झालं हे बघायला मी धावतच हॉलमध्ये गेले. पाहते तर काय! दोघं जोरदार भांडण होती आणि कुण्यानं इवल्याशा हातानं दीर्घाच्या पाठीत जोरदार धपाटा घातला होता. ती कळवळत होती. मला राम अनावर झाला आणि मी आणखी एक आवाज केला.. छपाक्!

अर्थातच कृष्णाच्या गालावर माझी पाच बोटं उमटली होती.

माझा रुद्रावतार पाहून वैष्णवी घाबरली आणि तिला अपराधी वाटू लागलं. ती मला सांगी आई सांगी आई असं म्हणू लागली. क्षणभराचा राग दुसऱ्या क्षणीच मावळला पण तोवर बाण सुटला होता. कृष्णा गाजारासारखा लाल झाला होता आणि त्याच्या निरागस डोळ्यात पूर आला होता. मी मटकन खाली बसले आणि दोन्ही पांरना कुशीत घेतलं. दोघंही जोरजोरत रडू लागले मलाही रडू आवरता आवरता. प्रसंग पाहून बाबांनी तिघांनाही रडू दिलं मग जरा रडू ओसरल्यावर बाबांनी कृष्णाला आपल्या कुशीत घेतलं. इतक्यात वीज आली आणि पंखा सुरू झाला. कुणीच कुणालाही काहीच बोललेले नसताना कृष्णा दीदीला सांगी म्हणू लागला. तीही त्याचे डोळे पुसू लागली. मी परत कृष्णाला जवळ घेतलं दोघांवरही प्रेमाचा वर्षाव केला माझ्या चुकीची कबुलीही दिली

दोघांकडे. तितक्यात बाबा गारेगर सरतच घेऊन आले. प्रसंग अशा पद्धतीने साजरा झाला

दोघांची मारामारी का झाली हा भाग अलाहिदा. पण भावंडांमध्ये हा प्रसंग काही नवीन नाही. वातावरणात उण्यात वाढली होती. माझा पारा चढला होता आणि मुलही उकळत असल्यानं अस्वस्थ झाली होती. कदाचित वीज असती तर पंखा, टीव्ही सुरू असता तर मारामारी झाली नसती. वातावरणातील ताण हलका झाला होता. संध्याकाळी आम्ही गच्चीत बसून गार वारा अंगावर घेत होतो. मुद्दाम मीच विषय काढला. दुपारी नक्की काय घडलं होतं की तुम्ही दोघं भांडलात ?

या प्रश्नाचं उत्तर द्यायला वैष्णवी सरसावली तिची घाई बघून मला वाटलं नक्कीच चूक कृष्णाची आहे. घडलं असं होतं.

खोलीच्या मध्यभागी ठेवलेल्या स्टूलवर वैष्णवीनं तिची शाईची बाटली अगदी कडेला ठेवली होती आणि कृष्णाचा धक्का लागून ती फुटली होती. ती कृष्णावर ओरडली तो घाबरला आणि आपली चूक आहे हे पटून ती लपविण्यासाठी त्यानं उग्र रूप धारण करलं होतं. वैष्णवी तुलनेत समजूतदार असल्याने त्यानं तिला मारलं तरी तिने परत त्याच्यावर हात उचलला नव्हता.

तिनं हा प्रकार सांगताच कृष्णा परत रडकुंडीला आला आणि माझं चुकलं असं म्हणू

लागला. मी

क्षणभर विचार केला आणि म्हटलं, शाईच्या बाटलीची जागा कुठंय ? मुलांनी एका कोपऱ्यात असलेल्या कपाटाकडे बोट दाखवलं. मग मी विचारलं, जागा तिकडं असताना स्टूलवर बाटली ठेवली कोणी ? वस्तू जागेवरच ठेवायची हा नियम कुणी मोडलाय ?

आता मात्र वैष्णवीचं धाबं दगणलं कारण कृष्णा लहान असल्याने शाई वापरतच नव्हता. वस्तू चुकीच्या जागी ठेवल्याने ती पडली आणि फुटली होती. म्हणजे आधी चूक वैष्णवीची होती. दोघांनाही वाटलं आता आई वैष्णवीला मारणार. पण दुपारीच ती चूक मी केली असल्यामुळे आता मुलांना मारायचं नाही हे ध्यानात होतं माझ्या.

चूक मान्य करून वैष्णवी आणि कृष्णा दोघंही परत मित्र झाले आणि खेळायलाही लागले. मी मारलं तरीही कृष्णा किती निरागसपणे तो मार विस्मला याचंच मला नवल वाटत राहिलं

मला माझ्या बालपणीचा एक किस्सा आठवला. मी सात वर्षांची असताना आठ आणे म्हणजे पन्नास पैसे देऊन आईनं मला दुकानात पाठवलं होतं. मी त्यातले पाच पैसे चोरले ही गोष्ट दुसऱ्या दिवशी आईच्या लक्षात आली. ती वेळ होती संध्याकाळी सात साडेसातची..

लक्षात येताच आईनं मला सर्व शक्ती पणाला लावून कानाखाली मारली. सगळेजण गप्प झाले. टाचणी पडली तरी आवाज ऐकू येईल इतकी

शांतता पसरली आणि रातकिड्यांचा आवाज अधिक स्पष्टपणे जाणवू लागला. त्यावेळी मला वाटलं होतं की आईनं कानाखाली मारलं की असा आवाज येतो आणि तो आवाज मलाच एकटीला ऐकू येतोय कारण तो माझ्या कानातून येतोय.

आपल्याला आईनं मारलंय ही गोष्ट मी देणारा आवाज ऐकण्यात रमले. वरील प्रसंगातून मुलांच्या मानसिकतेचे काही अतिशय महत्त्वाचे पैलू स्पष्ट होतात.

लहान मुलांचं मन अत्यंत संवेदनशील, पण तितकंच लवचिक असतं. कृष्णाच्या वर्तनाकडे पाहिल्यास, त्यानं चूक झाल्यानंतर ती मान्य करण्याऐवजी प्रथम

आक्रमकता दाखवली. ही आक्रमकता प्रत्यक्षात भीतीतून आलेली होती चूक केल्यावर शिक्षा होईल या भावनेतून त्याने श्वेतःचं संरक्षण करण्याचा प्रयत्न केला. ही मुलांमध्ये आढळणारी नैसर्गिक प्रतिक्रिया आहे. दुसरीकडे, वैष्णवीनं तुलनेनं संयम दाखवला. तिने परत मारलं नाही, उलट परिस्थिती समजून घेतली कारण ती भावनिकदृष्ट्या परिपक्व होती आणि त्याची झलक तिच्या वागण्यातून दिसली.

या प्रसंगातील सर्वांत ठळक बाब म्हणजे मुलांची त्वरित भावनिक पुनर्बांधणी . मोठ्याप्रमाणे ते राग, दुखावलेपण मनात साठवून ठेवत नाहीत. कृष्णा आईचा मार विसरून लगेच ‘सांगी’ म्हणाला आणि दीदीशी पुन्हा जोडला गेला. यावरून दिसतं की मुलांचं मन क्षणात दुःख अनुभवतं, पण तितक्याच वेगानं ते त्या अवस्थेतून बाहेरही पडतं.

तसंच, मुलांमध्ये एक नैसर्गिक जिज्ञासा आणि वर्तमानात जाण्याची वृत्ती असते. भांडणाचं मूळ कारण शाईची बाटली चुकीच्या ठिकाणी ठेवली गेली हे समजल्यावर दोघांनीही आपापली चूक मान्य केली. त्यांच्यासाठी ‘कोण बरोबर, कोण चूक’ यापेक्षा परिस्थिती समजून घेणं आणि पुन्हा खेळायला लागणं हे अधिक महत्त्वाचं होतं.

या सर्वातून हे स्पष्ट होतं की मुलांची मानसिकता ही स्वाभाविक, निष्काम आणि क्षमाशील असते. योग्य मार्गदर्शन मिळाल्यास ते सहजपणे शिकतात, चूक स्वीकारतात आणि नात्यांमध्ये ताजेपणा टिकवून ठेवतात. आणखी एक गोष्ट मला प्रकर्षाने जाणवली की मुलं भांडतात, रडतात, विसरतात आणि पुन्हा जगायला लागतात .

त्यांचं मन ‘का?’ आणि ‘कसं?’ या प्रश्नात गुंतलेलं असतं

ते दगातही अडकत नाहीत आणि पुढच्या क्षणाकडे नव्या दृष्टीने बघतात. आपण मोठे लोक मात्र भांडण विसरत नाही आणि जगणंच विसरून जातो.

– सविता कारंजकर, सातारा.

नाचता येईना अंगण वाकडे

(म्हणींच्या गोष्टी)
ज्योतिर्मय साहित्य

एका गावात समीर नावाचा मुलगा राहत होता. समीरला चित्रकलेची फार आवड होती, पण तो कधीच सराव करत नसे. त्याला वाटायचे की तो जन्मजात कलाकार आहे आणि त्याला शिकण्याची काहीच गरज नाही.

एके दिवशी गावात चित्रकला स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. समीरने मोठ्या उत्साहाने स्पर्धेत भाग घेतला. स्पर्धेच्या दिवशी त्याला एक सुंदर निसर्गचित्र काढायचे होते. त्याने ज्ञान हातात घेतला आणि रंगांची उधळण सुरू केली. मात्र, सराव नसल्यामुळे त्याला कोणताही आकार नीट काढता येईना आणि पाण्याचे रंग कागदावर सगळीकडे पसरू लागले. हळूहळू त्याचे चित्र अतिशय खराब दिसू लागले.

स्वतःची चूक मान्य करण्याऐवजी त्याला आयोजकांचा खूप राग आला. तो परीक्षासमोर गेला आणि ओरडून सांगू लागला की हा कागदच चांगला नाही. रंगांमध्येदेखील भेसळ आहे आणि ज्या जागेवर तो बसला होता, तिथे प्रकाश कमी होता. तो म्हणाला, ‘जर मला चांगली जागा आणि उत्तम दर्जाचे साहित्य मिळाले असते, तर मी नक्कीच पहिले बक्षीस पटकावले असते.’

तिथे बसलेले एक वयस्कर शिक्षक हे सर्व ऐकत होते. त्यांनी समीरला जवळ बोलावले आणि शांतपणे समजावले, ‘बाळा, तुझे साहित्य खराब नाही, तर तुझ्याकडेचे कलेचे कौशल्य कमी पडले आहे. तू स्वतःची चूक मान्य करण्याऐवजी परिस्थितीला दोष देत आहेस. यालाच म्हणतात नाचता येईना अंगण वाकडे.’

समीरला आपली चूक उमगली. त्याला समजले की अपयश आल्यावर केवळ परिस्थितीला किंवा दुसऱ्याला दोष देऊन उपयोग नाही. त्याने त्या दिवसापासून नियमित सराव करायला सुरुवात केली. काही महिन्यांनी, जेव्हा पुन्हा स्पर्धा झाली, तेव्हा समीरने खरोखरच उत्कृष्ट चित्र काढले आणि बक्षीस मिळवले.

बोध – स्वतःची उणीव झाल्यासाठी परिस्थितीवर खापण फोडण्यापेक्षा आपली चूक सुधारून प्रगती करणे केव्हाही चांगले असते.

मंगेश दोंडकर (पुणे)
मो. नं. ९८९०६९९३५४

धाडसी अमेय (साहस कथा)

ज्योतिर्मय साहित्य
‘‘अमेय चल लवकर, फ्लाईटची वेळ झाली आहे, बाबा वाट बघताय, एअरपोर्टला पोहोचायला अर्धा तास तरी लागेल काय चाललंय तुझं ? कमअॉन हरीअप, डोन्ट बी लेझी ओके, !

माधवी तिच्या दहा वर्षांच्या मुलाला त्रासलेल्या स्वराने बोलत होती, ‘‘यस ममा, कर्मिंग जस्ट बन मिनिट आय विल बी देर विथ यू, ‘‘अमेय खणखणीत इंग्रजीत बोलत होता .

माधवी आणि कुणालचा एकलुता एक मुलगा. दोघेही मुंबईत नामांकित कंपनीत मोठ्या पदावर असल्याने कशाचीही कमी नव्हती. नुकत्याच दिवाळीच्या सुड्ड्या लागल्याने ते माधवीच्या बहिणीकडे जी हाफलॉन असाम येथे राहत होती तिच्याकडे काही दिवसांसाठी जात होते. मुंबईवरून गुवाहाटीला ते विमानाने जाणार होते गुवाहाटी वरून हाफलॉन असा त्यांचा प्रवास ठरलेला होता. माधवी आणि जान्हवी दोघीच बहिणी.

वडील आर्मीमध्ये होते. दोघीही उच्चशिक्षित. माधवी आयटी प्रोफेशनल तर जान्हवी फॅरिनसिक तज्ञ. वर्षभरापूर्वीच आई-वडील कार एक्सीडेंट मध्ये मरण पावले. त्यामुळे दोनच बहिणी एकमेकींना आधार होत्या. वेळ सेटल असल्यामुळे व दोघींनीही लव मॅरिज केल्यामुळे त्या लवकर आपापल्या आयुष्यात रुळल्या. आज सहा महिन्यांनंतर त्यांची भेट होणार होती जान्हवी त्यांची वाट पाहत होती. माधवी, तिचे मिस्टर आणि अमेय एअरपोर्टला पोहोचले. चेक इन झाले यथावकाश विमानात बसले आणि विमान आकाशात झेपावले. अमेय आदी लहान असल्यापासूनच विमानाने प्रवास करायचा त्यामुळे त्याला एअरपोर्ट, लगेज, फ्लाईट हे सर्व परिचित होते. विमानात तो विंडोसिटला बसला.

मध्ये आई आणि साईडला बाबा. स्कॅन्स खाऊन झाल्यावर अमेयला सू आली. विमानातील लॅवीटीर मध्ये बाबांसोबत तो गेला. बाबा बाहेर थांबले तो मध्ये गेला. पाण्याचा नळ सुरू करताना त्याची नजर डस्टबिनकडे गेली. त्यात काहीतरी चळवळत आहे असा त्याला भास झाला. थोडं लक्ष दिल्यावर त्याची खात्री पटली की डस्टबिन मधील कॅरीबॅग मध्ये काहीतरी जिवंत आहे, आणि ते हालचाल करत आहे. त्याने कॅरीबॅग हातात घेतली आणि उघडून बघणार, इतक्यात कुणीतरी वॉशरूमचा दरवाजा नॉक केला, त्याने हातातली बॅग परत डस्टबिनमध्ये टाकून दिली आणि तो बाहेर आला. ‘‘अमेय आर यू ऑल राईट?’’

बाबा म्हणाला ‘‘यस पापा, नर्थिंग डोन्ट वरी’’ तो म्हणाला, आणि आपल्या सीटवर येऊन बसला. पण त्याला काही चैन पडेना. काय असेल बरं त्या बॅगमध्ये ? नक्कीच काहीतरी लिविंग थिंग असणार ! पण काय ? आणि विमानात कसं ? कुणी आणलं ? का ? कशासाठी ?

असे असंख्य प्रश्न त्याच्या डोक्यात घोघावू लागले. तो परत बाबांसोबत बाथरूमला गेला आणि डस्टबिन कडे बघू लागला. अजूनही ती कॅरीबॅग हालत, चळवळत होती. आता मात्र अमेयने य ती कॅरीबॅग उघडली आणि बघतो तर काय ? , त्यात दोन पॅगोलीन (खवले मांजर) होते! ते अर्ध मेले झालेले होते. शाळेत त्याला शिकवलेला धडा आठवला की खवल्या मांजरांनी तस्करी करतात. त्याच्या खवल्यापासून लाखो रुपये कमवतात. त्याच्या अंगामध्ये विलक्षण ऊर्जा संचारली, डोळे चमकले, आणि तो ती कॅरीबॅग घेऊन लावीटीरच्या बाहेर आला. बाबांनी त्याला बघताच सर्व प्रकार ओळखला आणि लगेच कू मॅंबर्सला सांगितले. एव्हाना गुवाहाटी विमानतळ आलेच होते.

विमानतळावर विमान लँड करणारच होते. विमान धावपट्टीवर उभे

राहाच तिथे पोलिसा इतर कर्मचारी आले. एअरपोर्ट ऑफिसर ने अमेयला जवळ घेऊन चौकशी केली, त्याने सर्व प्रकार सांगितला. सर्व प्रवाशांच्या सामानाची कसून तपासणी करण्यात आली. त्यातील एका प्रवाशाच्या बॅगमध्ये अजून तीन खवले मांजर एका बॉक्समध्ये गुदमरलेल्या अवस्थेत आढळून आले. पोलिसांनी त्या प्रवाश्याला ताब्यात घेतले आणि पशु तज्ञाकडे त्या पाचही खवल्या मांजरांना सोपवण्यात आले. अमेयच्या या साहासा बद्दल विमानतळावरील सर्वांनी टाळ्या वाजवून त्याचे खूप कौतुक केले. माधवी आणि तिच्या मिस्टरांनी आपल्या हुशार मुलाचे खूप पापे घेतले आणि ‘‘ बी आर प्राऊड ऑफ यू ‘‘असे म्हणून त्याची पाठ थोपटली ! दुसऱ्या दिवशी टीव्ही आणि वर्तमानपत्रात अमेयचा पॅगोलीन सोबत चा फोटो व्हायरल झाला. !

– सौ. मनोरमा भारत बोराने

मोरा रे मोरा...

मोरा रे मोरा
फुलव तुझा पिसारा
पाऊस हा आला
नाचून दाखव मला
अफाट तुझा हा पिसारा
मिटवून घेता क्षणात सारा
जेव्हा मारतात शत्रू तुला तुझे
हेलाऊन जाते मन माझे
मोरा रे मोरा
फुलव तुझा पिसारा...

अलकानंतसूत श्रीपाद दसरे
छ. संभाजीनगर
मो.9975950801

सौ. मनोरमा बोराने

टिळू माकड

टकमक डोळे झिपरे झिपरें केस रंग आहे काळा करडा शेपटी त्याची ऐसपैस,,
नाव त्याचे टिळू ते माकडीचे पिळू दोस्त आहेत त्याला झंपू, गंपू, निल्,,

दिवसभर करतो दंगा सोडत नाही आईला उंच उड्या मारते ती टिळू लटकतो पोटाला,,
घट्ट पकडतो आईला घाबरत नाही जरी बघतो सगळे जग झाडे, डोंगर, नदी, दरी,,

साफसाफाई करते आई घट्ट पकडून टिळू ला जाऊ देत नाही दुर बिलगून धरते पोटाला,,

दुध पाजते, खाऊ देते जवळच ठेवते नेहमी टिळूसारख आई जवळच आजपासून राहणार मी,,

सौ. मनोरमा बोराने

चिमण्यांची सकाळ

सकाळी च इस्त्री चा युनिफॉर्म घालून चिऊताई छान तयार होई किती गोड सुंदर सकाळ ही शाळेत जायची जणू तिला घाई.
जणूकाही त्यांना शाळेत न्यायला उगाच उशीर नको व्हायला म्हणून येणार आहे वेळेवर तो बसवाला अगदी छान टापटीप तयारी करून.

चिऊताईच्या मित्रांचाघोळका बसलाय बुंध्यावर गिळून आवेष एव्हाना केली असती चिवचिव विस्कटेल ना शाळेचा गणवेश
आज आहे परेड एकदम कडक उशीरनको म्हणून आवरले लवकर हिरेव्यागार गवतावर मऊ गादी रानामधल्या शाळेची कशाला ना सर

इथून तिथून येती रानभर चिमण्या नोजूक सुंदर गोड गोजिरवाण्या आता उठली राने, सिमेंटची जंगले इमारतीगराड्यात होती केविलवाण्या.

स्वप्नगंधा सतीश आंबेतकर कलाशिक्षिका.

सौ. जयश्री अर्जुन मुंडे, अंबाजोगाई

चिमणीचं गाणं

चिमणी आली चिवचिव करत, छोट्या पंखांनी उडत उडत। दाणे टिपते टुकटुक करत, गाणं गाते गोड हसत॥ चिव चिव चिव म्हणते ती, आनंद सगळ्यांना देते ती। लहानशी पण गोड किती, मित्र आपली चिमणी ती॥ घरटं तिचं झाडावरती, आईसोबत राहते तिथे। आपणही शिकू तिच्याकडून, आनंदी राहू सगळे मिळून॥

सौ. जयश्री अर्जुन मुंडे, अंबाजोगाई

सुटीचे पान

ज्योतिर्मय वर्तमानपत्राचे रविवारी असते सुटीचे पान वाचती सारी मन लावून वाटते सर्वांना खूप छान
कधी दिसतो तेथे घोडा कधी भेटतो रंगीत हत्ती छान छान गोष्टी आणि बुद्धिवर्धक कोड्याची सरबत्ती

छान छान माहिती वाचून वाढते अमुचे हळूहळू ज्ञान सोबतीचे सुंदर चित्रं सारी वाढविते वर्तमानपत्राची शान
कधी जातो इतिहासात आम्ही कधी जणू बिरबल भेटतो लिहिणारा प्रत्येक साहित्यिक आपल्या खूप जवळचा वाटतो

कथा कविता माहिती वाचून येते अमुच्या आनंदाला उधाण नाचते मन घरी बसल्या बसल्या असे हे सुंदर असते सुटीचे पान

गिरीश खं.वसेकर नांदेड सिटी,पुणे ९४२२६५९४००

फेरफटका

संध्याकाळी बागेत जावे मोकळ्या हवेत फिरावे
आजूबाजूला गर्दी किती एकटपणाची नको भीती
तलावात कासव छोटे पहाती त्यास छोटे मोठे
रंगीविरंगी मासे किती पाण्यात झकास पोहती
कुणी खेळे, कुणी फिरते आजी आर्बांचे लक्ष असते
मस्ती करून पोरं थकतात भेळपुरीचा फडशा पाडतात
गोष्टी खप नवीन शिकाय्या आठवणी लिहून काढाय्या
कवी अरुण वि. देशपांडे ९८५०१९७३४२